

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет сходознавства

Кафедра китайської філології

Кваліфікаційна робота з філології на тему:

ЛЕКСИКО СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНІВ СФЕРИ ТОРГІВЛІ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Студента групи МПкит 52-20

факультету сходознавства

денної форми навчання

з освітньо-професійної програми

Галузевий переклад: китайська мова,

англійська мова

Спеціальності 035 Філологія

Сасіна Артема Андрійовича

Науковий керівник:

канд. філол. наук, доц. Мелько Х.Б.

Допущений до захисту

«___» _____ 2021 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Любимова Ю. С.
(ПІБ)

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ ТОРГІВЛІ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	7
1.1. Головні засади термінології китайської мови	7
1.2. Ключові специфічні риси системи термінів китайської мови.....	28
Висновки до розділу 1	38
РОЗДІЛ II. МЕТОДОЛОГІЯ ВИВЧЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ ТОРГІВЛІ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	42
2.1. Аналіз словотвору китайських іменників - фундамент вивчення термінології сфери торгівлі.....	42
2.2. Структурний метод дослідження: використання відносно термінів сфери торгівлі.....	52
Висновки до розділу 2	56
РОЗДІЛ III. ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ ТОРГІВЛІ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	58
3.1. Залежність специфіки термінів від стилю китайської мови.....	58
3.2. Існування запозичень з інших мов для побудови термінів.....	64
Висновки до розділу 3	69
ВИСНОВКИ	71
摘要	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78

ВСТУП

Актуальність дипломної роботи. Дослідження термінології сфери торгівлі на сучасному етапі є актуальним в багатьох мовах світу, зокрема у сучасній китайській мові. Це зумовлено науково-технічною революцією ХХ ст., а також інтенсифікацією міжнародних стосунків відповідно до тенденції глобалізації. На сучасному рівні економічного та науково-технічного розвитку у зв'язку з розвитком виробництва та, відповідно, торгівлі збільшилася питома вага використання термінів негуманітарного напрямку – хімічних, фізичних, біологічних, торговельних, економічних, фінансових тощо. А наприкінці ХХ ст. набуває значного поширення дослідження торговельної термінології. Науковий інтерес до термінології сфери торгівлі відзначається стабільністю, адже, саме ця сфера є однією з найважливіших складових розвитку суспільства.

Термінологія (术语 *shùyǔ*) – одна з найважливіших проблем сучасної лінгвістики. Відповідно великий науковий інтерес являє дослідження термінології у типологічно різних мовах. Чимало дослідників підкреслюють, що термінологія китайської є найменше вивченою проблемою китаєзнавства. Актуальність дослідження також полягає у тому, що вивчення сучасної китайської термінології сфери торгівлі з аспекту лексико-семантичних особливостей дозволяє визначити головні етапи її розвитку, формування термінів, а також їх класифікацію. Той факт, що дослідниками мало уваги приділено професіоналізмам сфери торгівлі сучасної китайської мови також зумовлює актуальність даної дипломної роботи.

Об'єктом дипломної роботи є терміни сфери торгівлі у китайській мові.

Предмет дослідження — це лексико-семантичні особливості термінів сфери торгівлі у китайській мові.

Метою даного дослідження є визначення лексико-семантичних особливостей термінів сфери торгівлі у китайській мові на основі розгляду теоретичних підходів до вивчення фахової термінології, аналізу словотвору китайських іменників, методології практичного застосування термінології.

Задля досягнення окресленої мети дипломної роботи були розв'язані наступні **завдання**:

- 1) На основі аналізу теоретичних, методологічних та довідкових літературних джерел розглянуті основні засади термінології китайської мови;
- 2) Визначено ключові специфічні риси системи термінів китайської мови;
- 3) Проаналізовано словотвір китайських іменників (як основу для вивчення термінології сфери торгівлі);
- 4) Розглянуто особливості використання структурного методу термінологічного дослідження термінів сфери торгівлі
- 5) Проаналізовано залежність специфіки термінів від стилю китайської мови;
- 6) Прослідковано будови термінів на основі існуючих запозичень з інших мов.

Під час розв'язання поставлених завдань були застосовані наступні **методи** досліджень:

- описовий метод застосований для характеристики одиниць терміносистеми сфери торгівлі, тлумачення їх лексики та семантики;
- теоретичний аналіз наукової, методичної та довідкової літератури відповідно до обраної теми дипломної роботи задля відбору та класифікації теоретичного матеріалу;
- аналіз словникових дефініцій;
- елементи синхронного аналізу використаний для дослідження особливостей формування сучасної китайської економічної термінології;
- дистрибутивний аналіз сполучуваності термінів та їх семантичних відношень;
- структурний метод використаний для вивчення терміносистеми сфери торгівлі китайської мови, як цілісної функціональної структури;
- порівняння, систематизація, узагальнення результатів дослідження.

Теоретична база дипломної роботи. Проблематика термінології на матеріалі китайської мови досліджувалась в працях таких вчених як Драгунов О.О., Ісаєнко Б.С., Коротков М.М., Ошанін І.М., Поливанов Є.Д., Солнцев В.М., Фролова О.П. Зокрема в працях Солнцева В.М. знаходимо уточнення поняття кореня, афікса, напівафікса, словотворчих моделей та способів словотворення. Вченим вперше в китаєзнавстві розкрито проблему конверсії частин мови, котра є одним із способів словотворення на рівні з словоскладанням та афіксацією. Наукові дослідження Ошаніна І.М., Драгунова О.О. та Короткова М.М. розвинули положення про двоскладність слів в китайській мові, поглибили вивчення структури китайського складного слова та ключових принципів терміноутворення. В працях Ісаєнка Б. С. аргументовано, що утворення предметних основ є одним з продуктивних словотворчих засобів, завдяки якому відбувається поповнення словникового складу загалом та термінології зокрема. Результати наукових напрацювань Поліванова Є.Д. підкреслюють, що терміноутворення в китайській мові є, головним чином, словоскладанням. Вчений вперше прослідкував, що домінуючою нормою для китайських слів є двоморфемний склад, а також розробив та виокремив словотворчі моделі (три типи — копулятивний, атрибутивний, об'єктивний).

Проблематика китайської термінології також розглянута в дипломній роботі з аспекту іноземних запозичень та частково омонімів.

Наукова новизна даного дослідження полягає в тому, що здійснено комплексний аналіз термінології сфери торгівлі в китайській мові; проаналізовані лексико-семантичні особливості термінів цієї сфери; розглянуто функціональний аспект практичного застосування термінів сфери торгівлі. Подальший розвиток в даній дипломній роботі отримала теорія запозичень з інших мов для побудови термінів сфери торгівлі. У функціональному аспекті досліджено семантичну парадигму термінології сфери торгівлі задля визначення специфічних характеристик термінів.

Практичне значення даної дипломної роботи полягає в можливості застосування результатів дослідження та його висновків в процесі систематизації,

а також стандартизації термінології сфери торгівлі в лексикографічній сфері, в тому числі в процесі укладання двомовних та тлумачних словників фахової термінології сфери торгівлі.

Апробація результатів дослідження відбулася у рамках міжнародної студентської науково-практичної відеоконференції «Ad orbem per linguas. До світу через мови», (Київ 2021). Результати роботи були опубліковані у вигляді тез у збірнику матеріалів до міжнародної науково-практичної відеоконференції «Ad orbem per linguas. До світу через мови».

Структура роботи: кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, загального висновку до всієї роботи, списку використаних джерел та додатків. У вступі визначається актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи, визначено об'єкт та предмет дослідження, сформульовано мету та завдання, окреслені методи й аналізу, розкрито новизну, теоретичне та практичне значення результатів, описано структуру роботи.

У першому розділі розглянуто головні засади термінології китайської мови, лексико-семантичні особливості термінів сфери торгівлі в китайській мові, класифікацію спеціальної торгової лексики.

Другий розділ присвячено аналізу словотвору китайських дефініцій, граматичні характеристики складного ієрогліфа, граматичні характеристики складного ієрогліфа, термінообразуючі одиниці.

У третьому розділі представлено практичне застосування головних засади термінології китайської мови, лексико-семантичних особливостей термінів сфери торгівлі в китайській мові, класифікації спеціальної торгової лексики граматичних характеристик складного ієрогліфа.

Після кожного розділу наведено висновки. У загальних висновках представлено результати усієї виконаної роботи. Список використаних джерел налічує 54 позицій.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ ТОРГІВЛІ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

1.1. Головні засади термінології китайської мови

Науковий інтерес до специфічної вузькогалузевої лексики зумовлений появою величезного числа термінів в багатьох сферах національних економік. Не виняток з цієї тенденції Китайська народна республіка (КНР), економіка котрої бере активну участь у світовій торгівлі. Така торгівельна взаємодія міжнародного рівня накладає свій відбиток на сучасній китайській мові, збагачуючи її лексику все новими термінами сфери торгівлі (СТ). Швидке та широке поширення застосування термінів зумовлене також їх специфічністю. Слова терміни китайської мови здатні максимально точно, стисло та водночас зрозуміло описати складне явище чи процес СТ.

Класифікацією спеціальної лексики загалом та виокремленням термінів зокрема займалися такі лінгвісти як Винокур Г. Й., Комарова З. І., Лейчик В. М., Реформатський О. О., Хаютін А. Д., Шелов С. Д. та ін. На основі їх праці була виділена спеціальна лексика, котра згодом стала предметом дослідження термінології. Саме тому перед розглядом основних засад термінології китайської мови було розглянуто поняття спеціальна лексика (СЛ). Відповідно до трактування словника авторства Розенталя Д. Е. та Теленкова М. А. СЛ - це слова та словосполучення, котрі дають означення предметам та поняттям приналежним до різних сфер людської діяльності та котрі не є загальноживаними (Розенталь, 2001, с. 522). Конкретніше, на наш погляд, детермінує СЛ Гречко В. А. За цим автором спеціальна лексика є словами та словосполученнями, котрі дають дефініцію науковим поняттям та котрим властива стійкість, відтворюваність елементів в комплексі спеціального знання (Гречко, 2003 с. 176).

Задля розгляду лексико-семантичних особливостей термінів сфери торгівлі в китайській мові нами була розглянута співвіднесеність між науковою

мовою та спеціальним (технічними, промисловими, економічними та СТ) поняттями. На переконання Пристайко Т. С. таке лексичне явище спостерігається в номінативних одиницях наступних класів:

- термінах;
- професіоналізмах;
- номенклатурних знаках (НК) (Пристайко, 1996 с. 38).

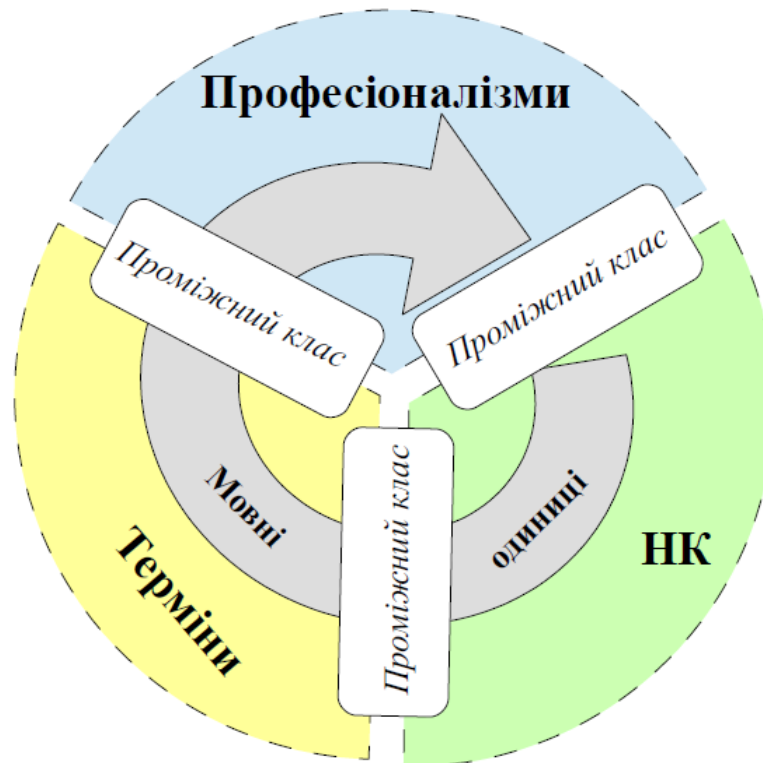


Рисунок 1.1. Схема існування ключових класів спеціальної лексики

Як видно зі схеми на рисунку 1.1 окрім вище наведених класів спеціальної лексики (СЛ) існують також проміжні класи мовних одиниць. Переходи мовних одиниць між класами мало помітні, що, як підкреслює Пристайко Т. С. суттєво утруднює проблему класифікації СЛ. Далі детальніше розглянуті ключові класи спеціальної лексики задля кращого розкриття головних засад термінології.

Терміни є офіційними, легалізовані в конкретній сфері науки, техніки або в іншій сфері людської діяльності позначення, назви понять (Лейчик, 1989 с. 38–39), наприклад: Індекс компліментарності - 互补指数 (*Hùbǔ zhǐshù*), Гармонізована система кодування товарів (HS2) - 商品编码协调制度 (*Shāngpǐn*

biānmǎ xiétíáo zhìdù), рівень проникнення імпорту (відношення імпорту до ВВП) - 进口渗透水平 (*Jìnkǒu shèntòu shuǐpíng*), показник відкритості торгівлі (відношення суми експорту та імпорту до ВВП) - 贸易开放指标 (*Màoyì kāifàng zhǐbiāo*), перспективність товарів - 商品前景 (*Shāngpǐn qiánjǐng*), недоторгованість (наявність значного потенціалу до нарощення експорту) - 不讨价还价 (*Bù tǎojiàhuánjià*), нетарифні бар'єри торгівлі - 非关税贸易壁垒 (*Fēi guānshuì mào yì bìlěi*), інфраструктурні проекти - 基建项目 (*Jījiàn xiàngmù*).

Задля виокремлення термінів зі спеціальної лексики дослідники використовують їх наступні ключові ознаки:

- дефініційованість (наявність наукової дефініції);
- функція називання понять;
- специфічність застосування (кожен термін має змістову приналежність до сфери людської діяльності або галузі знань);
- стилістична нейтральність;
- точність значення (котру фіксує дефініція);
- контекстуальна стійкість (значення терміна зрозуміле без контексту іа мінімально від нього залежить);
- езотеричність (точне значення відоме лише фахівцям сфери в якій застосовується);
- номінативний характер (термін є здебільшого іменником або словосполучення на його основі);
- конвенційність (цілеспрямований характер появи);
- відтворюваність у мовленні (яка є важливою для словосполучень) (Гриневич, 2005 с. 85).

Вище перелічені специфічні ознаки термінів зумовлені сферою застосування термінологічних одиниць (ТО), а точніше кажучи, тим, що терміни є номінативними одиницями мови науки й техніки, а не лексичними одиницями мови загалом. Відповідно, наука, своєю чергою, визначає якій сфері людської

діяльності коректніше відповідають спеціальні ТО. Власне в науковій сфері мови терміни відіграють свої ключові функції:

- сигніфікативну – позначає загальне поняття, котре належить до системи спеціальних понять цієї галузі знання;
- номінативну – визначає назви класу спеціальних об'єктів та їх характеристик;
- комунікативну – передає спеціальні галузеві знання в часі та просторі та ін. (Лейчик, 1989 с. 38–39).

В структурі спеціальної лексики частково розглянутої вище на рисунку 1.1 крім класів проміжних класів та мовних одиниць дослідники виділяють також підкласи. Зокрема клас термінів складений чотирма основними підкласами (рис. 1.2). Їх суть детальніше розглянуто нижче задля кращого розуміння головних засад термінології.

Прототермін як компонент (підклас) класу термінів є спеціальною лексемою, котра утворилась та застосовувалась ще до виникнення наук, а отже, називає не поняття (котрі виникають одночасно з появою наук), а спеціальні уявлення. В сучасній мові прототерміни збереглись у ремісничій, а також в побутовій лексиці. Більшість спеціальних уявлень увійшла до загального вжитку.



Рисунок 1.2. Структура класу термінів за Гриньовим С. В., Лейчиком В. М., Хаютиним А. Д.

Прототерміни також розглядаються науковцями як своєрідна перехідна категорія. Такий підхід зумовлений тим, що з появою нових сфер людської діяльності та наукових дисциплін, в яких спеціальні предметні уявлення теоретично осмислюються і трансформуються на системи наукових понять. Деяка доля прототермінів, котра стійко закріпилась у спеціальній лексиці, стає складовою наукової термінології, а решта починає функціонувати як лексичні одиниці (ЛО) окремих сфер людської діяльності. Такі ЛО не мають науково-теоретичного підґрунтя та функціонують у формі “народних” термінологій. Водночас вони застосовуються разом з науковими термінами, однак без зв’язку з поняттєвою системою.

Отже, на переконання вчених Гриневича С. В., Сорокіної Е. А. та Скопюка Т. Г. чимало базових термінів старих термінологій раніше були прототермінами

та зберегли такі свої риси – застосування для мотивації випадкових ознак чи втрата (відсутність) мотивування (Гриневич, 2005 с. 87).

Передтерміни за дефініцією вище згаданих науковців є спеціальними лексемами, які застосовують для найменування нових сформованих понять, однак досі не відповідають основним вимогам, щодо термінів. Класифікація передтермінів буде виглядати відповідно до схеми на рисунку 1.3.

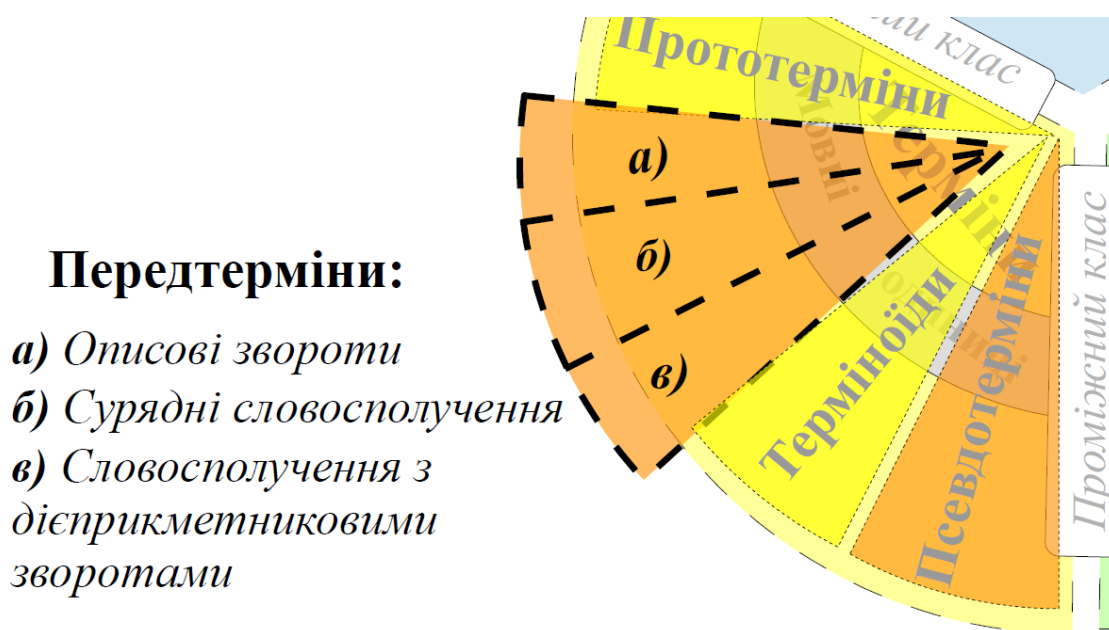


Рисунок 1.3. Класифікація передтермінів за їх ключовими ознаками

Як видно зі схеми на рисунку 1.3 підклас передтермінів складений з таких трьох компонентів:

а) описові звороти – багатослівні номінативні словосполуки, які застосовуються для дефініції понять та дають змогу точно описати їх суть, проте не відповідають вимозі стислості;

б) сурядні словосполучення;

в) сполучення, що включають дієприкметникові звороти (Гриневич, 2005 с. 88).

Важливою специфічною рисою передтермінів є те, що вони при певних лінгвістичних обставинах можуть також виконувати роль термінів для найменування нових понять для яких відразу не має змоги підібрати відповідні

терміни. Ключовою відмінною рисою термінів та передтермінів є тимчасовий характер останніх, їх нестійка форма, невиконання вимоги стислості та загальноприйнятості, а також часто відсутністю нейтральності.

З часом терміни витісняють категорію передтермінів, що є типовим для лінгвістики процесом. Рідко трапляється так, що процес заміни передтерміна на ЛО, яка повніше відповідає термінологічним вимогам, зтягується, і передтермін фіксується у спеціальній лексиці, набуваючи стійкий характер та трансформуючись у квазітермін (Гриневич, 2005 с. 86).

Підклас терміноідів складений спеціальними словами, котрі називають, так звані, натуральні поняття (НП). НП - це не повною мірою сформовані поняття, вони сприймаються та розуміються неоднозначно, а також не мають строгих рамок і дефініцій. З огляду на це терміноїдам (хоча вони іменують поняття) не властиві такі специфічні термінологічні характеристики як контекстуальна незалежність, точність значення та стійкість.

Псевдотерміни – спеціальні лексеми, котрі називають хибні, гіпотетичні поняття (такі, що не відповідають дійсності) (Гриневич, 2005 с. 87).

Повертаючись до схеми структури спеціальної лексики (рис. 1.1) далі розглянуте існування інших двох ключових класів.

Клас професіоналізмів включає напівофіційні слова чи словосполучення, котрі частіше поширені в мовленні галузевих фахівців, проте за змістом, не є строгими науковими позначеннями понять. Наприклад, професіоналізм фінанси (财政 (Cáizhèng)) вживається в таких значеннях:

- система економічних відносин з утворення, розподілу та використання фондів грошових коштів в процесі розподілу та перерозподілу ВВП або ВНП (3, с. 31).
- певний обсяг грошових коштів котрими розпоряджається людина.

Важливо, що більшість науковців акцентують на актуальності проблеми співвідношення термінів і професіоналізмів і рамках СЛ, рішення котрої досі немає, а дискусії в мовознавстві тривають і по нині. Відповідно, способи

розв'язання проблеми співвідношення професійної лексики (ПЛ) та термінології підбираються за трьома науковими підходами (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Автори підходу	Суть підходу
Ахманова О. С., Шанський М. М.	Поняття ПЛ та термінології є тотожними
Жирмунський В. М., Клуге Ф., Портянникова В. М., Степанова М. Д., Трубачов О. М., Чернишова І. І.	Поняття ПО та термінології розмежовуються історико-тематичною характеристикою
Калінін О. В., Медведєва Н. М., Прохорова В. М., Серг'єв В. М., Фоміна Н. І., Шелов С. Д.	Наявність цілого комплексу спільних ознак ПЛ та термінології може пояснити існування ознак, котрі відмінні.

Наукові підходи до розв'язання проблеми співвідношення професійної лексики та термінології

Беручи до уваги вище написане можна стверджувати про існування низки як подібних, так і відмінних ознак між професіоналізмами та термінами (рис. 1.4).

Як видно з блок-схеми на рисунку 1.4 відмінних рис між професіоналізмами та термінами значно більше ніж подібних. Далі вони розглянуті детальніше.

Отже, професіоналізми на відміну від термінів належать до ненормативної спеціальної лексики та переважно існують у сфері функціонування, рідко в словниках загальної та спеціальної лексики. Однак, терміни фіксуються словниками та функціонують як у сферах фіксації, так і в сферах функціонування. В рамках останніх для термінів ключовою є письмове

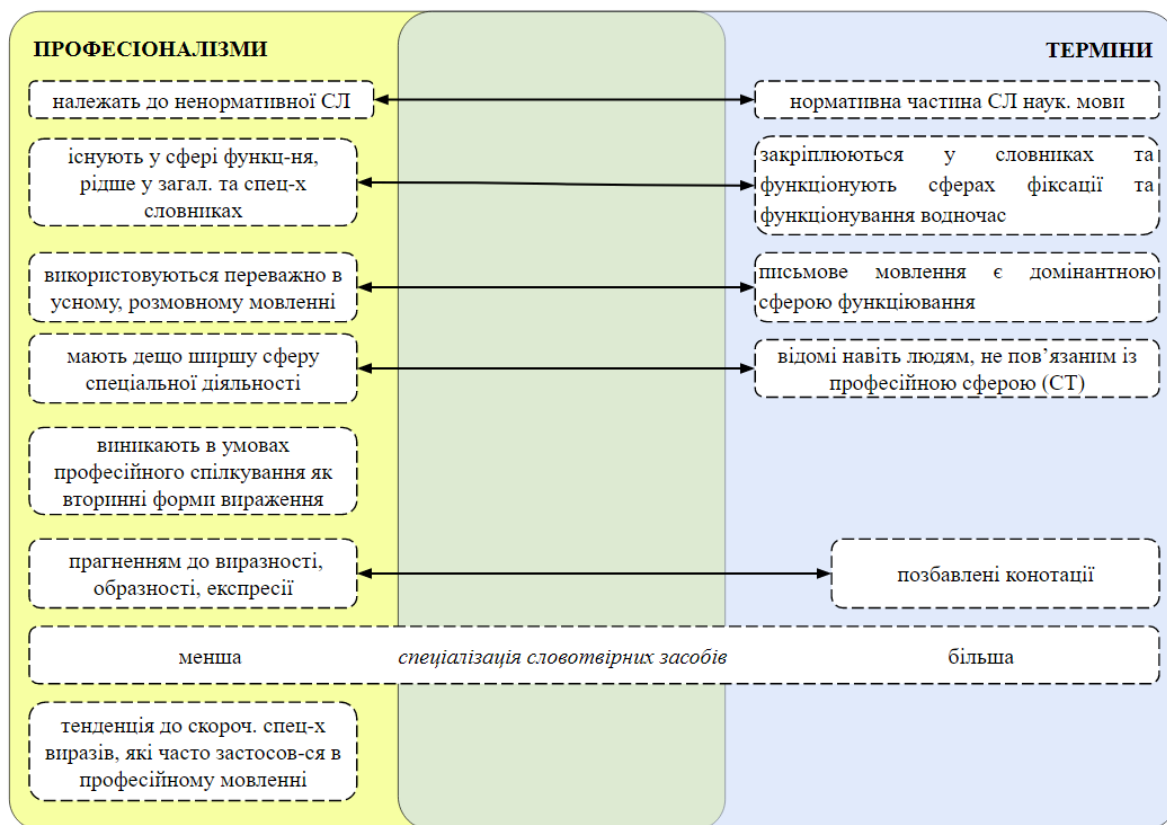


Рисунок 1.4. Спільні та відмінні ознаки професіоналізмів та термінів

письмове мовлення, в той час, як для професіоналізмів - розмовне мовлення. Професіоналізми відрізняються ширшою сферою спеціальної діяльності, тоді як терміни можуть бути відомі навіть не фахівцям СТ чи іншої професійної сфери.

Виникнення професіоналізмів відбувається в умовах професійного спілкування. Утворюються вони як вторинні форми вираження і функціують, зазвичай, як професійно-розмовні дублети офіційних термінів (Сложеникина, с. 2003 20). Важливо, що в професіоналізмах СТ системні зв'язки виражені не так чітко, як у термінах (Комарова, 1991 с. 18), тому характеризуються прагненням до виразності, образності, експресії, на відміну від термінів, котрі позбавлені конотації.

Особливістю професіоналізмів СТ є те, що їх сфера скорочує спеціальні вислови, котрі дуже часто використовуються в професійному мовленні. Для прикладу наведено професіоналізми зі сфери торгівлі цінними паперами (табл. 1.2), адже мова біржових маклерів внаслідок швидкого та інтенсивного темпу роботи передбачає утворення спеціальних фахових скорочень.

Похідні елементи професіоналізмів	Скорочені професіоналізми	Значення професіоналізмів
牛 niú - ВРХ (бики) 多头市场 duōtóushìchǎng	牛市 - бичачий ринок	ринок, на якому спостерігається тенденція до підвищення курсів
集团 jítuán - група 多头 - довго	多头集团 duōtóu jítuán - коло спекулянтів	об'єднання біржових спекулянтів, які грають на підвищення акцій

Приклади тенденції скорочення в професіоналізмах СТ цінними паперами

ПЛ є чисельною та неоднорідною. Стосовно професійної ненормативної лексики її обсяг та різноманітність зумовлені специфікою утворення та функціонування відповідної терміносистеми.

Номенклатурні позначення (НП) – це умовні, символічні назви словесно-буквеної або цифрової структури, котрі спеціально формуються на базі термінів денотативного типу. Оскільки НП часто використовуються в рамках міжнародної торгівлі, то складені вони, переважно, латинським символами. Проте, через активну мовну політику уряду КНР більшість НП замінюються ієрогліфами.

Хоча в термінознавчих працях науковців не одне десятиліття обговорюється питання про НП, - досі лінгвістична теорія терміна не сформувала єдиного бачення щодо їх суті та місця в підсистемі спеціальної лексики. Тому далі розглянуто науковий підхід до визначення специфіки НП за Лейчиком В. М.

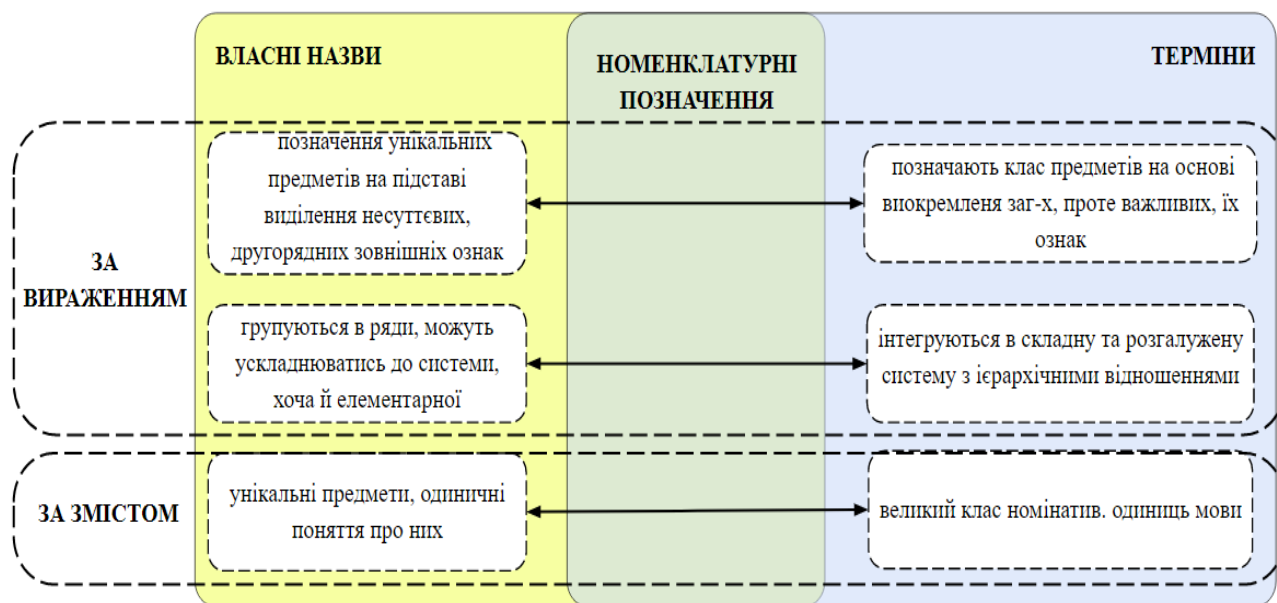


Рисунок 1.5. Блок-схема спільних та відмінних специфічних рис номенклатурних позначень та власних назв в контексті вираження

Відповідно до концепції розробленої цим науковцем номенклатурні позначення – це проміжна ланка між термінами та власними назвами. На переконання Лейчика В. М., в контексті змісту терміни кардинально протилежні власним назвам (ВН). Адже, за твердженням дослідника з одного боку великий клас номінативних одиниць мови (класи предметів, загальні поняття про них та, відповідно, терміни), а з іншого – унікальні предмети, одиничні поняття про них та, відповідно, власні назви.

В контексті вираження, як видно з рисунку 1.5, терміни та ВН мають значні розбіжності. Терміни здебільшого позначають клас предметів на основі виділення загальних, проте важливих, їх ознак. Отже, власними назвами є позначення унікальних предметів на підставі виділення несуттєвих, другорядних зовнішніх ознак. Також відмінністю термінів та ВН є те, що перші інтегруються в складну та розгалужену систему з ієрархічними відношеннями, в той час як власні назви групуються в ряди, можуть ускладнюватись до системи, хоча й елементарної.

Таким чином, терміни й терміносистеми, з одного боку, та ВН з їх наборами, – з іншого, характеризуються специфічними особливостями плану змісту і плану вираження, перебувають на протилежних точках глобального класу номінативних мовних одиниць (Лейчик, 1974 с. 17–19). Відповідно до вище описаного підходу, до номенклатури відносять списки назв, товарів будь-якого магазину, сортів тощо.

Номенклатурні знаки, на противагу ВН, не пов'язані з одиничними поняттями, проте аналогічно термінам позначають загальні специфічні поняття. Специфіка понять, що слугують планом вираження номенклатурних одиниць (НО), проявляється в тому, що ці поняття обов'язково є членами ряду однорідних понять, які відрізняються несуттєвими, другорядними, зовнішніми ознаками.

Загалом на переконання Лейчика В. М., існування одиничного номенклатурного знака неможливе, адже номенклатурна одиниця є компонентом системи – номенклатури (Лейчик, 1994 с. 20). Враховуючи вище написане можна характеризувати номенклатуру як систему позначень класів предметів, що входять до однорідного ряду, на основі свідомо вибраних несуттєвих зовнішніх ознак цих предметів. Планом змісту НО, як і термінів, є загальні поняття, а планом вираження, як і власних назв, - несуттєві часткові ознаки. Такими чином можна стверджувати, що номенклатура – це проміжна зв'язкова ланка в ряді номінативних одиниць між термінами та власними назвами.

Ключовими ознаками номенклатурних знаків (номенів) в контексті класифікації в складі спеціальної лексики, є такі, що вказані на блок-схемі рисунку 1.6 для кращої наочності.

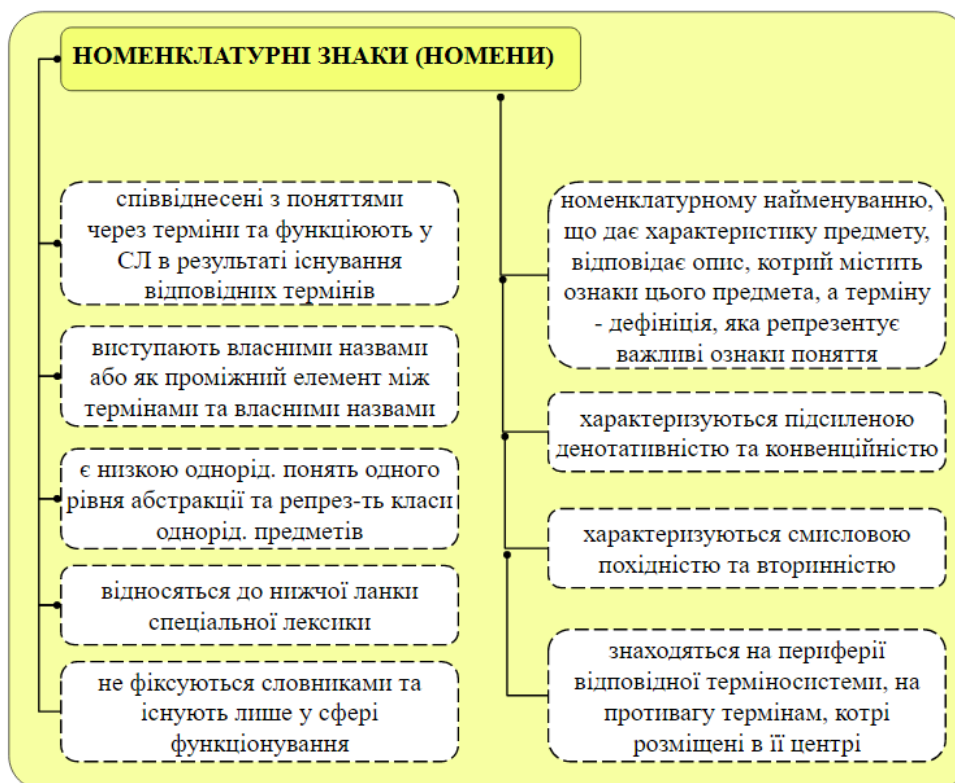


Рисунок 1.6. Ключові класифікації ознаки номенів

Як видно зі схеми на рисунку 1.6 дослідниками прийнято виокремлювати дев'ять ключових ознак, котрі дозволяють класифікувати номенклатурні знаки (НЗ) або номени. Важливим в цьому контексті, на переконання Лейчика В. М., є те, що номени співвіднесені з поняттями (котрі є показником класу) саме через терміни, а власні функції виконуються першими у СЛ в результаті існування відповідних термінів. Стосовно функціоналу НЗ, то вони також здатні виступати власними назвами або виконувати роль посередника як проміжний елемент між термінами та власними назвами. З точки зору структури НЗ входять до системи елементарного півня. По суті номени є рядом однорідних понять одного рівня абстракції та репрезентують класи однорідних предметів (Лейчик, 1974 с. 20).

Оскільки, НЗ належать до нижчої ланки спеціальної лексики, то їх розуміння неможливе без співвіднесеності з іншими термінологічними одиницями. Типовою ознакою номенів є підсилена денотативність та конвенційність, адже, вони є результатом штучної номінації, призначеної для найменування фахової діяльності людини, зокрема в сфері торгівлі. Враховуючи,

що НЗ характеризуються смисловою похідністю та вторинністю, то вони не фіксуються словниками та існують тільки у сфері функціонування (наприклад, в СТ). Схематично в рамках відповідної терміносистеми номенклатурні позначення розміщені на периферії. Водночас терміни в такій терміносистемі знаходитимуться в центрі. Важливо, що номенклатурному найменуванню, яке характеризує предмет, відповідає опис, котрий містить ознаки цього предмета, а терміну - дефініція, яка репрезентує важливі ознаки поняття (Комарова, 1991 с. 22).

В контексті тематики даної дипломної роботи варто підкреслити, що номенклатура СТ, як і кожної галузі діяльності людини та наукового знання утворюється власними специфічними прийомами та визначається екстралінгвальними причинами (Комарова, 1991 с. 37).

Оскільки для термінів СТ китайської мови, як і для термінів загалом першочергово важливо точно передати зміст, то існує наука котра займається вивченням термінологічних номінацій (ТН) - термінознавство. Для розуміння складності структури сучасного термінознавства нижче наведено таблицю 1.3 з переліком напрямів досліджень цієї науки (Загоровська, 2011 с. 72).

Таблиця 1.3

Напрями термінознавства	
<i>Назва</i>	<i>Специфіка</i>
<i>1</i>	<i>2</i>
<i>Прикладне термін-во</i>	створення практичних принципів та рекомендацій, котрі покликані усунути проблеми з термінами та термінологіч. питаннями, їх описом, оцінкою, редагув-м та систематиз-ю
<i>Теор-не термін-во</i>	вивч. закон-ті розв-ку та методи заст-ня галузевої лексики
<i>Галузеве термін-во</i>	досліджує спец. лексику та поняття окрем. галузей знань

Продовження таблиці 1.3

<i>1</i>	<i>2</i>
<i>Загальне термін-во</i>	досліджує основні властивості, питання та етапи, що відбуваються в спец-й та галузевій лексиці

<i>Семасіологічне термін-во</i>	вивчення проблем, котрі пов'язані із семантикою спец. лексич. номінацій
<i>Порівняльне термін-во</i>	вивчення спільних властивостей і специфічних рис спец-ї лексики різних мов
<i>Історичне термін-во (антропологвістика)</i>	вивчення історії терміносистем задля виявлення тенденцій їх досл-ня, утворення та розвитку
<i>Ономасіологічне термін-во</i>	вивчення процесів номінації спец-х понять та вибору форм найменувань термінолог. одиниць;
<i>Гносеологічне термін-во</i>	дослідження термінології у науковому пізнанні та мисленні
<i>Функціональне термін-во</i>	вивчення сучас. функцій термінології наукового, публіцистичного та науково-публіцистичного стилів мовлення; досл-ня специфіки застосування термінології в мові та в комп'ютерних системах

Перелік напрямів досліджень сучасного термінознавства

Як видно з таблиці 1.3 в сучасному термінознавстві існує більше десятки напрямів, що досліджують ТН. Така особливість науки зайвий раз доводить актуальність досліджуваної в даній дипломній роботі проблематики термінів сфери торгівлі в китайській мові.

В контексті предмету дослідження термінознавства - ТН, в рамках загальної категорії номінації заведено виділяти такі три її види:

- номінація через слово;
- номінація через речення або словосполучення (пропозитивна);
- номінація через висловлення (дискурсивна) (Худолій, 2006 с. 190).

Наявність низки наукових напрямів в термінознавстві також зумовлює існування різних підходів до визначення терміну. Нижче для кращого розуміння наведено декілька дефініцій поняття термін, що застосовуються у вітчизняному термінознавстві за авторами у вигляді таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Підходи до визначення “терміну”

<i>за автором</i>	<i>дефініція</i>
<i>Реформаторськи й А. А.</i>	спеціальні слова, що прагнуть бути однозначними відповідно до чіткого вираження понять і назв речей
<i>Клімовицький Я. А.</i>	слово/словосполуч., мовний знак котрого поєднується з відповідними поняттями в системі понять даної галузі науки і техніки
<i>Ахманова О. С.</i>	слово/словосполуч. спец-ї (технічного, наукового тощо) мови, який/яке утвор-ся з метою чіткого вираж. спец-х понять і позначень спец-х предметів

Дефініції поняття “термін” які застосовуються у вітчизняному термінознавстві

З огляду на дефініції термінів наведених у таблиці 1.2 стає очевидним, що його утворення є складним інтелектуальним лінгвокреативним процесом, в ході якого для них віднаходять максимально точну відповідність мовній ситуації в якій терміни застосовуються та чітке поняття слово або словосполучення (Єрмоленко, 2006 с. 38).

В рамках вище згаданого лінгвокреативного процесу відбувається також запозичення з інших мов для утворення термінів та ТН. Особливо помітною така тенденція є для термінів сфери торгівлі в китайській мові. Хоча загалом дослідники виділяють наступні чотири основних джерела надходжень до складу терміносистем (процес утворення термінів) (Маслова, 2005 с. 45):

- запозичення з розмовної мови;
- запозичення з іноземної мови;
- творення нового слова/словосполучення;
- авторське термінотворення.

Термінологічна лексика сфери торгівлі формує фахову мову, котра, іноді може бути діаметрально протилежною загальноповживаній мові. Фахова мова — компіляція усіх мовних засобів, котрі використовуються у вузькій професійній

сфері комунікації задля гарантування порозуміння між її учасниками (Татаринів, 1996 с. 74).

Термінознавство як наука за предмет свого вивчення має власне термін, котрий складений поняттям та назвою. Відповідно термінознавство (в контексті даного дослідження) оперує понятійним апаратом СТ. Ключова гіпотеза підходу до проблематики дослідження термінів СТ полягає в припущенні про те, що конкретний вислів тексту з максимальним числом лексичних зв'язків (ЛЗ) з іншими висловами того ж тексту. В контексті термінознавства ЛЗ - це наявність подібних компонентів тексту, котрий розглядається. Для наочності та кращого розуміння структури термінознавства головні напрями його досліджень наведені на блок-схемі рисунку 1.7.

Як видно з рисунка 1.7 в сучасному термінознавстві існує шість головних напрямів наукових досліджень. Надзвичайно важливою з наукової та економічної точок зору є робота над стандартизацією та уніфікацією термінів у

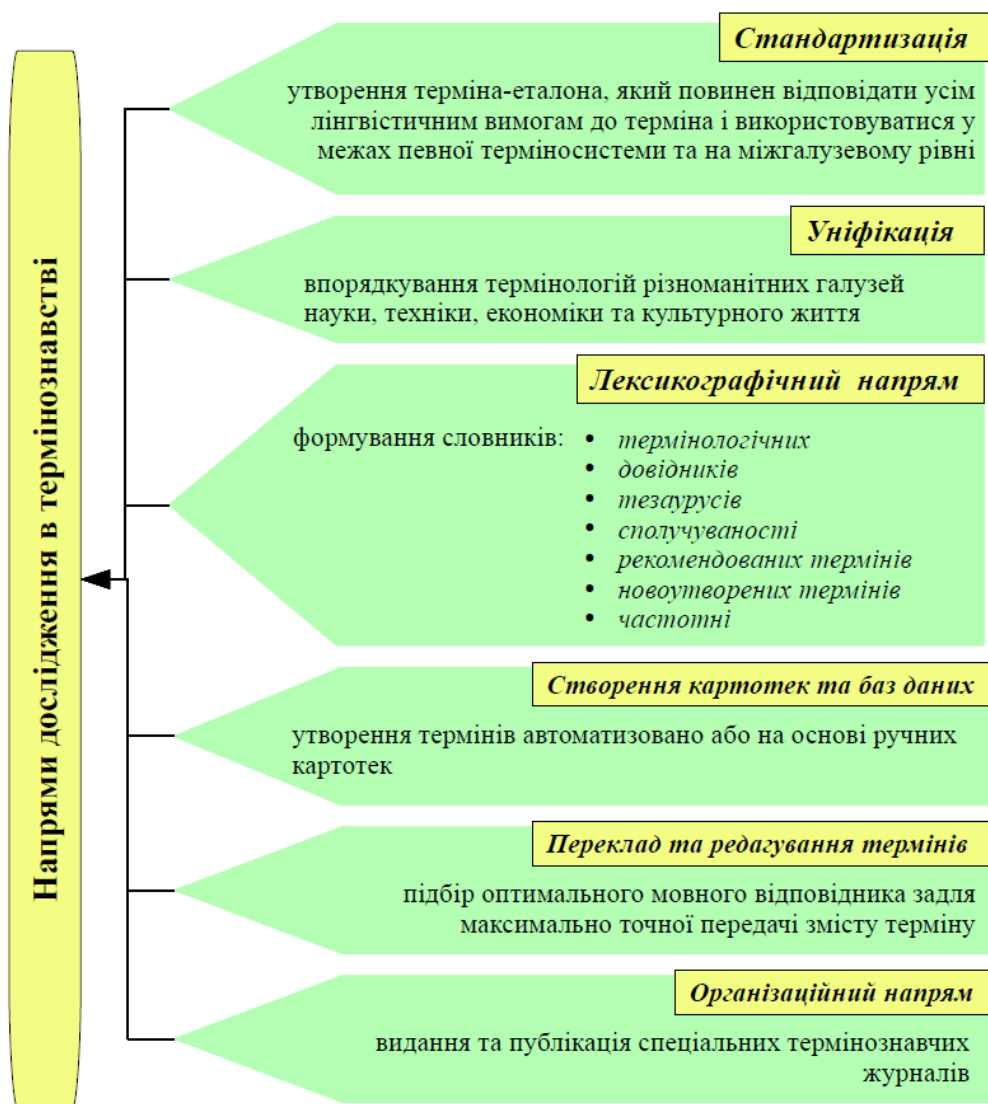


Рисунок 1.7. Блок-схема головних напрямів досліджень термінознавства

мові. Адже, вони в контексті глобалізаційних процесів сприяють налагодженню міжнародних зв'язків. Репрезентативними в такому сенсі є торговельні транскордонні зв'язки. Оскільки, Китай є важливим учасником світової торгівлі, то вивчення лексико-семантичних особливостей термінів СТ є стратегічно важливим вектором досліджень для китайських термінознавців та лінгвістів. В Україні стандартизацією термінів займається Держстандарт, а на міжнародному рівні функціонує низка термінологічних організацій.

Термінологічній науці відомі декілька класифікацій вузькогалузевих термінів та підходів до них. Відповідно до предмета дослідження даної дипломної роботи вважаємо доцільним вказати на групи термінів, що існують в китайській мові та застосовуються в СТ на прикладах наведених в таблиці 1.5.

Група термінів	Головні особливості	Приклад китайською мовою
Загальнозначущі	застосовуються в повсякденному змісті і зрозумілі усім, навіть населенню, що професійно не є зайнятим в СТ	工作者 (вимова - <i>gōngzuòzhě</i> ; переклад - <i>працівник</i>); 执行者 (вимова - <i>zhíxíngzhě</i> ; переклад - <i>виконавець</i>); 认证 (вимова - <i>rènzhèng</i> ; переклад - <i>акредитація</i>)
Спеціально-технічні	репрезентують сферу галузевих знань та повинні бути зрозумілі в першу чергу працівникам СТ, а також фахівцям сфер дотичних до неї	质量低劣的货物 (商品) (вимова - <i>zhìliàng dīliè de huòwù (shāngpǐn)</i> ; переклад - <i>недоброякісна продукція</i>); 技术安全措施 (вимова - <i>jìshù ānquán cuòshī</i> ; переклад - <i>міри технічної безпеки</i>); 专利权 (вимова - <i>zhuānlìquán</i> ; переклад - <i>патентне право, патент</i>)

Ключові групи термінів СТ сучасної китайської мови та їх приклади

Організація та діяльність баз даних та картотек також зумовлена сучасними глобалізаційними трендами, зокрема розвитком світової торгівлі, наукових і технологічних досягнень. Цей напрям діяльності термінознавства тісно пов'язаний зі стандартизацією та уніфікацією, а також з їх неспроможністю оперативно реагувати на розвиток термінів та розкриття закономірностей їх функціонування. Діяльність картотек передбачає також дослідження етимології термінів.

Однією з актуальних та складних проблем дослідження термінів в рамках СТ є робота над їх перекладом. Адже, перекладацький процес вимагає

достовірності з врахуванням лексико-семантичних особливостей термінів. Також переклад терміну передбачає підбір мовного відповідника з врахуванням вмотивованості конкретного терміну і точність передачі позначуваного поняття.

В китайській мові термін є компонентом терміносистеми. На переконання Реформаторського А. А. лінгвістичні дослідження вказують на існування цілого термінологічного комплексу, котрий у своїй структурі містить терміносфери кожен компонент яких перебуває в постійних системних зв'язках з іншими. Така структура терміносистеми репрезентує будову понять описуваної термінологічної сфери знання. Системна структура термінологічної науки має власну специфіку, котра полягає у вимозі лексичної системності (Реформаторський, 1968 с. 84).

З точки зору Маслової В.А. терміносистема як модель певної галузі знань або сфери застосування з'являється на тому етапі, коли ця галузь (сфера діяльності) досить розвинена, має власну теорію, виявила та усвідомила головні свої об'єкти та взаємозв'язки між ними (Маслова, 2005 с. 202).

З огляду на лінгвістичні дослідження та як підкреслює Вінокур Г. О. Для утворення стійкої терміносистеми потрібна наявність низки наступних передумов:

- існування спеціальної галузі чіткими окресленими кордонами;
- існування комплексу загальних понять, що стосуються цієї галузі;
- чітка та строга теорії (концепції), котра описує цю галузь;
- існування певної мови (та сформованих в її рамках умов для спеціальних цілей) та лексичні одиниці котрі можуть бути використані для позначення понять (об'єктів та їх ознак) даної системи (Винокур, 1939 с. 71).

Ключовими типовими ознаками терміносистем, що виділяються в термінознавстві є наступні:

- цілісність;
- відносна стійкість;
- структурованість;
- зв'язність (22, с. 125).

Цілісність терміносистеми головними своїми критеріями має такі: всі або майже всі компоненти спеціальної галузі охоплені елементами терміносистеми; сума структурних елементів терміносистеми відповідає системі вцілому.

Відносна стійкість терміносистеми полягає у тому, що вона репрезентує комплекс поглядів в певній галузі, зокрема в СТ, яка склалася на певному етапі, або систему головних критеріїв, котрі відображають важливі об'єкти, методи і т. д., що фігурують у цій галузі (Лейчик, 1974 с. 125).

Терміносистема, як і будь-яка інша мовна система, базована на зв'язках між її структурними компонентами, а саме на наступних:

- парадигматичних (асоціативних);
- синтегматичних;
- дериваційних (Кияк, 2005 с. 96).

Парадигматичні зв'язки поєднують елементи мови на основі спільності за формою чи змістом або на базі обох одночасно. Парадигматичний опис базується на об'єднанні мовних одиниць як функціональних представників однієї парадигматичної одиниці, або на основі варіативності однієї одиниці. В одне парадигматичне ціле об'єднуються номінації, відмінність між котрими повністю визначається позицією в терміносистемі (Татаринов, 1996 с. 261).

На переконання Лемова А.В. на сучасному рівні розвитку термінознавстві спираючись на існуючі наукові здобутки термін можна визначити як слово або словосполучення котре слугує засобом номінації визначеного поняття в системі понять науки, техніки та інших сфер професійної діяльності (в т. ч. СТ) і засноване на диференціації. Водночас з точки зору науковця лексико-семантичні особливості термінів в рамках мови науки і техніки коректніше розглядати як функціональну підсистему загальнолітературної мови з обмеженою, проте чіткою функцією професійної комунікації (Лемов, 2000 с. 85). Терміни мають спеціалізовані та окреслені значення, адже ними користується менша частина населення, зокрема зайнята в СТ або у сферах дотичних до неї.

1.2. Ключові специфічні риси системи термінів китайської мови

Оскільки СТ є досить складною за своєю структурою та дотичною до значного числа інших сфер людської діяльності (технічна, наукова, фінансова, банківська, юридична та ін.), то лексико-семантичні особливості термінів СТ формують в сукупності спеціальну лексику сучасної китайської мови. В рамках функціонування СТ, на наш погляд, доцільно виділити два основні різновиди: термінологічну лексику і лексику професійну.

Розглядаючи ключові специфічні риси системи термінів китайської мови варто підкреслити, що термінологія (术语 *shùyǔ*) є однією з найважливіших проблем сучасної лінгвістики. Лексико-семантичні дослідження науковців здебільшого розглядають терміни як слова і словосполучення (мовні одиниці) спеціальної сфери вжитку. В контексті тематики даної дипломної роботи це терміни СТ. Відповідно до обраного нами об'єкту дослідження термін розглядається як мовна одиниця, що активно застосовується в СТ. Згідно з таким підходом доцільно використовувати трактування терміну за Даниленком В.П. Дослідник дає таке визначення терміну - це найменування спеціального об'єкта або поняття якому відповідає дефініція, котра максимально чітко і точно репрезентує зміст відповідного поняття та котра виділяє такі його ознаки, що сприяють відмежуванню одного поняття від іншого та водночас дозволяє класифікувати його (Даниленко, 1973 с. 76).

Враховавши вище викладене можна висновувати, що термінологія за своєю структурою є комплексом термінів співвіднесених з комплексом відповідних їм понять. Важливою особливістю термінологічної науки є її здатність розвиватись пропорційно до розвитку сфер людської діяльності де застосовуються терміни та їх системи.

Специфічні риси системи термінів китайської мови в контексті обраного об'єкта даної дипломної роботи зумовлені низкою наступних факторів:

- історією розвитку термінознавства;
- рівнем впорядкованості системи понять;

- специфікою формування термінів;
- впливом професійного просторіччя загальнолітературної мови;
- впливом семантичної системи загальнолітературної мови.

Ще однією специфічною рисою системи термінів китайської мови є неточність, котра, на переконання Гончаренка О. властива всім терміносистемам. Така особливість терміносистеми китайської мови мінімізує її інформативні можливості. Такий негативний вплив спричинений тим, що ускладнює інформаційний обмін, перешкоджає встановленню контактів вчених та спеціалістів СТ, ускладнює міжгалузеві та міжнародні науково-інформаційні зв'язки (Гончаренко, 2008 с. 4).

Системи термінів СТ в китайській мові, що стала об'єктом даної дипломної роботи мала тривалий еволюційний шлях. Однак, навіть цій терміносистемі з багатою історією властива певна стихійність. Остання являється ще однією специфічною рисою терміносистеми китайської мови. Стихійність характерна для термінів СТ в китайській мові зумовлена двома ключовими групами наступних факторів:

□ Мовними:

- розвиток мови;
- міжмовні процеси;
- зникнення деяких понять;
- перехід термінів СТ до категорії історизмів та архаїзмів;
- поява нових понять та відповідно неологізмів.

□ Позамовними:

- глобальний розвиток економіки;
- розвиток та поява нових галузей СТ;
- вплив терміносистеми сфер людської діяльності дотичних та взаємопов'язаних з СТ;
- вплив терміносистеми країн, з яким налагоджені або налагоджуються торгівельні зв'язки КНР (Гончаренко, 2008 с. 4).

Терміносистема китайської мови складається зі слів та словосполучень, утворених або за допомогою словотвірних засобів власної мови, або на основі міжнародного термінологічного фонду, а також шляхом переосмислення слів загальнолітературної мови, діалектів та просторічних елементів та запозичень з іноземних мов.

Специфічні риси терміносистеми СТ китайської мови також походять з таких чотирьох груп спеціальних лексичних одиниць (ЛО):

- професійна лексика (ПЛ) - спеціальні ЛО, що вживаються представниками професій СТ головним чином в усному мовленні:
 - професіоналізми;
 - жаргонна лексика;
 - професійний жаргон;
- власне економічні терміни - ЛО, які називають ключові поняття терміносистеми СТ та відповідають всім вимогам до термінів:
- - запозичення з інших наук (ретермінологізація);
- - запозичення із загального вжитку - загальнолітературні ЛО, що є компонентами термінів СТ або в результаті переосмислення самостійно виступають визначниками понять СТ).

В процесі формування терміносистеми СТ важливу роль відіграє професійна лексика. На переконання більшості дослідників спеціальні ЛО своєю часткою значно переважають над загальною лексикою, адже китайська мова обслуговує низку предметно-професійних полів (в т. ч. СТ) з іншою організацією лексичних засобів у порівнянні із загальноновживаними" (Суперанская, 2005 с. 29).

Властивою терміносистемі СТ властивістю є становлення термінів шляхом поступової трансформації професійної лексики в термінологічну. Подібність професіоналізмів і термінів як мовних одиниць полягає в тому, що вони є компонентами галузевої лексики. Грунтуючись на цьому дослідники часто ототожнюють ПЛ з термінологією, вважаючи, що це класи слів та словосполучень, що співпадають. Відповідно до такого підходу Шанський М. М. зазначає, що професіоналізми СТ виражають спеціальні поняття, зняряддя або

продукти праці, виробничі процеси. З цієї причини їх подекуди визначають як спеціальні слова чи спецтерміни (Шанский, 1972 с. 125). Також прихильником єдності термінології та ПЛ є дослідниця Прохорова В. Н. Вона переконана, що розрізняти спеціальну термінологію та професійну лексику неможливо, адже наука тісно пов'язана з технікою, промисловістю, аграрним комплексом, сферою торгівлі, фінансовим сектором та ін. (Прохорова, 1970 с. 159).

На противагу вище описаному концепту єдності термінології та професійної лексики існує коло науковців котрі дотримуються протилежної думки. У своїх дослідженнях вони намагаються обґрунтувати необхідність розрізняти професіоналізми та терміни. Зокрема Бондалетов В. Д. наголошує на тому, що ПЛ та її слова відмінні від термінів, а отже не можуть одразу увійти до складу терміносистеми. Тобто існує процес впродовж якого професіоналізми поступово проникають терміносистеми СТ і спершу використовується як “робочий термін”, набуваючи точнішого значення (Бондалетов, 1987 с. 132).

Обґрунтовує доцільність розрізняти проаналізовані вище категорії Калінін А. В. У своїй науковій праці він пояснює відмінність терміну та професіоналізму тим, що термін є суто офіційним, прийнятим та легалізованим в науці, СТ, промисловій сфері, в АПК, техніці позначенням та назвою певного поняття. З іншого боку професіоналізм є напівофіційним словом, поширеним головним чином в розмовній лексиці, серед людей певної професії, сфери діяльності (зокрема в СТ), але таким, яке не відповідає точним науковим позначенням галузевого поняття (Пристайко, 1996 с. 140).

Ще однією особливістю, котра відрізняє терміни від професіоналізмів, є конотативність ПЛ. Зокрема Прохорова В. Н. у своїй праці аргументує, що професійній лексиці як назвам реалій різних сфер діяльності людини (в т. ч. СТ) також властива емоційність та виразність (Прохорова, 1970 с. 153). Для наочності такого підходу дослідниці нижче в таблиці 1.6 наведені приклади китайською мовою.

Таблиця 1.6

Терміни китайською	Вимова	Переклад термінів
--------------------	--------	-------------------

МОВОЮ		українською мовою
投机者 投机商	<i>tóujīzhě</i> <i>tóujīshāng</i>	спекулянт
汇入（出）	<i>huìrù (chū)</i>	переказ на нас (від нас)
浮动汇率	<i>fú dòng huì lǜ</i>	плаваючий (валютний) курс
金降落伞	<i>jīn jiàng luò sǎn</i>	золоті парашути
小金库	<i>xiǎo jīn kù</i>	чорна каса
空心股票	<i>kōng xīn gǔ piào</i>	дуті акції

Приклади слів професійної лексики сфери торгівлі в китайській мові

На думку Шелова С.Д. професіоналізми переходять до категорії термінів у тому випадку коли в мові відсутній термінологічний еквівалент. На переконання вченого так професіоналізми в рамках терміносфери прагнуть зайняти "поняттєву нішу". На такий перехід однієї лексичної категорії в іншу впливають такі чинники:

- професійне слововживання;
- усна професійного спілкування;
- писемна практика професійного спілкування.

Через таку специфіку термінів границі між термінологією та ПЛ є дуже динамічними та нечіткими. Така особливість зумовлена рухливістю та гнучкістю мовного узусу, через стійку багатокомпонентну взаємодію професійного просторіччя та професійної норми" (Шелов, 1984 с. 84).

Термінологічна лексика СТ взята з існуючого міжнародного фонду торговельної лексики поступово входить до складу сучасної китайської мови та засвоюється в ній термінологізованими жаргонізмами. Прикладами, що репрезентують такий процес є наступні вислови жаргонізми китайської мови наведені в таблиці 1.7.

Таблиця 1.7

Жаргонізми китайською мовою	Вимова	Переклад українською мовою
金降落伞	<i>jīn jiàngluòsǎn</i>	золоті парашути
毒丸 毒药	<i>Dúyàowá</i> <i>dúyào</i>	отруйні пілюлі

Приклади жаргонізмів торговельної лексики в китайській мові

Розглянемо детальніше значення наведених в таблиці 1.5 жаргонізмів. "Золоті парашути" в СТ поширені в крупних торговельних компаніях це бонуси, які виплачуються менеджерам вищої ланки при їх відставці (英汉双解证券词典, 2003 с. 287). "Отруйним пілюлями" в СТ заведено називати роздвоєння акціонерного капіталу торговельних компаній шляхом випуску нових акцій на ринок цінних паперів (переважно привілейованих без права голосу) (英汉双解证券词典, 2003 с. 474).

Важливою особливістю термінів СТ в китайській мові є те, що у випадках відсутності національних відповідників мовою-продуцентом обирається мова з давнішими традиціями формування термінології СТ (відповідно до рівня розвитку ринкової економіки). Мовою-продуцентом може бути будь-яка з представницьких європейських мов, як, наприклад, англійська, німецька, французька або неєвропейська – наприклад, японська. Важливо щоб в такій мові вже відбулася певна адаптація і засвоєння термінів (в контексті проблеми, що виникають у процесі засвоєння іншомовної спеціальної лексики). Японська мова може ефективно слугувати допоміжною оскільки володіє ієрогліфічною базою, котра спрощує запозичення (Гончаренко, 2008 с. 5).

Для торговельної лексичної групи сучасної китайської мови ключовим продуцентом є англійська мова. На підтвердження тому нижче наведені приклади китайських професіоналізмів у вигляді таблиці 1.8.

Таблиця 1.8

Про-	Англ.	Вимова	Переклад	Значення
-------------	--------------	---------------	-----------------	-----------------

фесіоналізм и КИТ-Ю МОВОЮ	ВІДПОВІДНИК		укр. МОВОЮ	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
板块联动	garbatrage	<i>bǎnkuài liándòng</i>	торгівля сміттям	Вис. активність за акціями компаній, що безпосередньо не відноситься до оголошеного великого злиття, проте зростають в ціні внаслідок загального психологічного ажіотажу)

Продовження таблиці 1.8

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
包管账户	wrap account	<i>bāoguǎn zhànghù</i>	обгортко- вий рахунок, пакетний рахунок	Інвестиційна схема, при якій інвестор користується різними брокерськими, консультаційними та ін. послугами, але платить тільки одну загальну комісію в т. ч. плату за керування інвестов. коштами, консул- ї та ін. надані послуги
避税抛售	tax selling	<i>bìshuì pāoshòu</i>	податко- вий продаж	Продаж цінних паперів для отримання збитків, які компенсували б прибутки від приросту капіталу та до зменш. податковий тягар
银行内幕人 员	Insider	<i>yínháng nèimù rényuán</i>	інсайдер, своя людина в компанії	Фіз. особа, котра користу- ючись власним служб. становищем володіє конфіденційними даними про компанію/установу, тісно пов'язану з банком; особа, яка працює усередині компанії або має частку більше 10% голосуючих акцій компанії, і тому має

				внутрішню, службову інф-ю, не-доступну широкому загалу
买空卖空	fictitious bargain	<i>mǎikōng</i> <i>màikōng</i>	торгівля повітрям	Торгівля фіктивними об'єктами
君子协定	gentlemen's agreement	<i>jūnzǐ</i> <i>xiédìng</i>	джентльменська угода	Умовна назва угоди, укладеної в усній формі, однак, згідно з загально визначеними принципами міжнародного права повинна виконуватися аналогічно письмовій міжнародній угоді

Продовження таблиці 1.8

1	2	3	4	5
交易集团	stock market	<i>jiāoyì</i> <i>jítuán</i>	біржове коло	Ф'ючерський ринок. Терміном зафіксовано той факт, що біржовики з Лондонської біржі металів, а також на дкотрих ін. європейських біржах розміщені по колу
布雷迪债券	Brady Bonds	<i>bùléidì</i> <i>zhàiquàn</i> <i>n</i>	облігації Брейді	Боргові зобов'язання в дол. США, які випускалися в 1980-90х рр. країнами, що розвиваються, для врегулювання боргів, головним чином – країнами Латинської Америки; процентні папери з терміном обігу 10-30 р.; різновиди включали дисконтні облігації та облігації, що розташовані за номіналами; за дисконтними облігаціями передбачалася виплата плаваючого купонного прибутку, прив'язаного до ставки ЛІБОР

Приклади китайських професіоналізмів з продуцентом англійської мови

Лексико-семантичною особливістю термінів СТ в китайській мові є те, що ПЛ в процесі свого формування використовує запозичення тільки як проміжну ланку. В результаті утворюється китайська ПЛ з властивим саме їй особливостями мовного оформлення, відповідно до специфіки китайської СТ.

Існуючі в сучасній китайській мові протиріччя між якісними та кількісними характеристиками номінацій СТ та нагальними потребами об'єктивації нових наукових знань визначають внутрішньо неоднозначні тренди розвитку компонентів спеціальної лексики на позначення відносин в рамках функціонування СТ. З одного боку, це паралельне формування та функціонування ПЛ та жаргонної лексики (ЖЛ), а також власне термінологічної лексики, а з іншого, – перехід деяких компонентів ЖЛ та ПЛ до категорії термінів. Наявні фактори визначають необхідність класифікувати досліджувані одиниці таким чином, щоб, в повній мірі відбивати особливість розбудови терміносистеми СТ сучасної китайської мови. Відповідно в спеціальній лексиці на позначення відносин в СТ доцільно виділяти термінологізовані жаргонізми (ТЖ). ТЖ - стилістично забарвлені номінації, що функціонують у формі професійних висловів, однак виражають наукове поняття, мають чітко визначену дефініцію; конотативно марковані вислови, що не виражають наукового поняття і не мають дефініції, але задовольняють потреби професійного спілкування (Гончаренко, 2008 с. 6). Для кращого розуміння суті поняття ТЖ їх приклади наведені в таблиці 1.9.

Таблиця 1.9

ТЖ китайською мовою	Вимова	Переклад укр. мовою
1	2	3
多头	<i>duōtóu</i> (牛 <i>niú</i>)	спекулянти котрі грають на підвищення цін
多头市场	<i>Duōtóushìchǎng</i> (牛市 <i>niúshì</i>)	ринок спекулянтів
多头集团	<i>duōtóu jítuán</i>	коло спекулянтів

多头部位	<i>duōtóu bùwèi</i>	позиція спекулянтів
多头交易	<i>niúshì qīquán tàolì</i>	спекулятивна торгівля
空方市场	<i>Kōngfàng shìchǎng</i> (熊市 <i>xióngshì</i>)	ведмежий ринок
金降落伞	<i>Jīn jiàngluòsǎn</i>	золоті парашути

Продовження таблиці 1.9

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
小金库	<i>xiǎojīnkù</i>	чорна каса
毒药	<i>dúyào</i>	отруйні пілюлі
银行内幕人员	<i>Yínháng nèimù rényuán</i>	своя людина в компанії/установі

Приклади термінологізованих жаргонізмів сфери торгівлі сучасної
КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

Висновки до розділу 1

Теоретичні підходи до вивчення термінології сфери торгівлі в китайській мові репрезентовані в даній дипломній роботі на основі аналізу головних засад термінології та ключових специфічних риси системи термінів китайської мови.

Професійна діяльність окремих груп людей передбачає наявність та утворення спеціальних слів та словосполучень необхідних для ефективного обміну професійною інформацією. Номінативні одиниці цього роду формують окремий шар в лексичній системі мови, який вченими лінгвістами називається спеціальною лексикою.

Спеціальна лексика складена номінативними одиницями таких трьох ключових класів як терміни, професіоналізми та номенклатурні позначення з подібними та відмінними рисами та, відповідно, критеріями для їх виокремлення, а також їх підкласів.

Специфіка спеціальної лексики полягає в максимальній деталізації (що зумовлює складність використовуваних термінів та понять) та диференціації понять. Такі підходи породжують об'ємні системи слів та номінативних словосполучень специфічного значення.

Сучасна термінологія СТ є складною та розмаїтою сукупністю найменувань спеціального змісту, котра піддається класифікації за різними ознаками, насамперед за рівнем та характером спеціалізації її одиниць.

У функціональному контексті термінологія СТ є неоднорідною. З одного боку, існує вузько спеціальна торгівельна термінолексика, зрозуміла, як правило, тільки вузькому колу спеціалістів. З іншого боку, велика доля торгівельних термінів широко розповсюджена у засобах масової інформації.

Переважає більшість вчених термінологів погоджується з думкою про те, що термінології сфери торгівлі (як і кожній галузевій) властива закріпленість за вузькою сферою спілкування спеціалістів даної галузі як функціонально, так і за змістом.

Будучи дотичною до різних сфер людської діяльності СТ з власної термінологією постійно взаємодіє з лінгвістичною наукою. Це глобальна тенденція в рамках якої мова науки набуває специфічних форм та характеристик. Наукове мовлення надає наступних особливостей термінам СТ: формально-логічний спосіб викладення інформації; точність міркувань; обґрунтування понять, лаконічності викладу; смислова завершеність; цілісність.

Оскільки, процеси праці в рамках сфери торгівлі передбачають професійне спілкування, то слово-термін завжди є результатом та знаряддям професійного мислення та спеціально-фахового спілкування. Формування та розвиток терміносистем є наслідком трудової діяльності людини

Термінологія сфери торгівлі репрезентує сукупність професійних знань кожної галузі науки дотичної до неї. Термінологія створюється фахівцями як відображення їх професійних знань, котрі застосовуються як засоби спілкування.

Проаналізувавши відповідну наукову та довідкову літератури, зокрема, лексикографічні праці, а також ознайомившись з професійною лексикою на прикладах фахової лексики можемо зробити висновок про те, що з введенням економічного механізму повною мірою, поширенням біржових послуг, взаєморозрахунків між товаровиробниками, виведенням китайського бізнесу на цивілізований шлях китайською мовою може бути засвоєна й інша професійна лексика з представницьких європейських мов, де її функціональне навантаження посилюватиметься виробничою потребою.

Базуючись на викладених вище теоретичних положеннях та вказаних відповідних прикладів із зібраного матеріалу доцільно розрізняти в лексиці сфери торгівлі наступні номінації: термінологізовані жаргонізми, професійні жаргонізми, професійна лексика.

Термінологізовані жаргонізми є стилістично забарвленими номінаціями, котрі функціонують у формі професійних висловів, але висловлюють наукове поняття, мають чітко окреслене визначення, а отже, ймовірно можуть бути зафіксованими як терміни.

Професійними жаргонізмами є конотативно марковані вислови, що не висловлюють наукового поняття та не мають дефініції, проте задовільняють потреби фахового спілкування в сфері торгівлі.

Професійна лексика є висловами, зворотами мови, які властиві спілкуванню людей, пов'язаних із сферою торгівлі.

Отже, спеціалізація наукових понять за різними сферами знань відбувається у процесі людського пізнання. В процесі утворення терміносистеми сфери торгівлі виробляється спеціальна номенклатура, як категорія спеціальної лексики. При цьому термінологія є первинною, а номенклатура – вторинною.

Професійна лексика СТ формується паралельно з термінологією цієї сфери та функціонує в рамках однієї теорії джерел формування торговельних термінів.

Узагальнивши підходи сучасних термінологів до природи та сутності терміносистем зазначимо, що розглянута в даній дипломній роботі терміносистема є знаковою моделлю певної теорії спеціальної галузі знань або діяльності, зокрема сфери торгівлі, компонентами котрої є лексичні одиниці (слова і словосполучення) китайської мови, яка використовуються для спеціальних цілей, а структура в цілому відповідає структурі системи понять даної теорії.

Зважаючи на специфіку будови китайської мови, як мови ізольованого типу з аглютинативною морфологією, дослідження її термінології сфери торгівлі є особливо важливим. Термінологія СТ тісно пов'язана зі складним та багатоаспектним понятійним апаратом, а отже, вимагає додаткового вивчення. В міру розвитку СТ та поглиблення знань наук, які її вивчають ускладнюються і поняття, що передаються спеціальними термінами. Кожна епоха історії Китаю в контексті термінології, базуючись на терміносистемі попередників, формує свою сферу термінологічних понять.

Отже, можна стверджувати, що термінологія СТ є результатом історичного розвитку і вона відображає етапи соціального та економічного прогресу. Кожному періоду в китайській мові властивий власний шлях розвитку торговельно-термінологічної лексики. Вона репрезентує рівень розвитку власне

торгівлі, а також економіки, економічної науки, торговельних взаємин з іншими державами світу та в середині країни. Кожна суттєва зміна, котра відбувається в терміносистемі СТ відбивається в мові загалом та в лексико-семантичному аспекті зокрема.

Історичний розвиток китайської мови та СТ сприяв утворенню ключових слів, які описують певний етап суспільного розвитку. З них складається базисна термінологія.

РОЗДІЛ II. МЕТОДОЛОГІЯ ВИВЧЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ ТОРГІВЛІ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

2.1. Аналіз словотвору китайських іменників - фундамент вивчення термінології сфери торгівлі

Аналіз словотвору китайських іменників в ході даного дослідження почався з ознайомлення дефініції цього терміну. Отже, за дослідником Реформаторським А. А. словотвір детермінується як процес творення похідних слів. Цей механізм вивчає наука дериватологія. Специфіка механізму словотвору полягає в тому, що слова утворюються за чіткими законами, правилами моделями, а не в будь-якому порядку (Реформаторський, 1968 с. 12). Власне дериватологія (словотвір) за предмет дослідження має розгляд всіх ймовірних способів утворення слів, класифікація похідних слів з врахуванням їх словотвірної структури та семантики; визначення ефективності способів словотворення.

Оскільки, китайське письмо ієрогліфічне, то це формує відповідну специфіку словотворчого процесу. В китайській мові існує три типи ієрогліфів:

- прості;
- складні;
- складені.

Граматичні характеристики складного ієрогліфа певним чином залежать від виду словотвірної моделі за допомогою котрої була утворена лексична одиниця. В свою чергу словотвірні моделі відмінні між собою залежно від того якому лексично-граматичному класу слів властиві. В китайській мові існує п'ять головних видів цих моделей (Семенас, 1985 с. 12). Для кращого розуміння вони представлені у вигляді блок-схеми на рисунку 3.1.



Рисунок 2.1. Види словотвірних моделей китайських іменників

В рамках лексично-граматично класу на переконання Семенаса А.Л. словотвір посідає головне місце з-поміж усіх способів утворення слів та вирізняється широким діапазоном семантичних розрядів ЛО, які формують категорію іменника в сучасній китайській мові.

Словотвір складних китайських іменників відбувається, переважно, згідно копулятивної моделі, а значно рідше — за предикативною. Відповідно, іменники відносяться до різних структурних типів складних слів. Приклад такого виду словотвору наведено у вигляді наступних формул:

$$\text{水土} = \text{水} + \text{土} \quad 1)$$

shuǐtǔ (клімат) = *shuǐ* (вода) + *tǔ* (земля);

$$\text{大小} = \text{大} + \text{小} \quad 2)$$

dàxiǎo (величина, розмір) = *dà* (великий) + *xiǎo* (маленький);

$$\text{电梯} = \text{电} + \text{梯} \quad 3)$$

diàntī (ліфт, ескалатор) = *diàn* (електроенергія) + *tī* (сходи) (Люй, 1961 с.

Вище вказані приклади словотвору характеризуються застосуванням морфем, котрі здобули певний ступінь граматизації внаслідок часткової або й повної втрати вихідного дійсного значення — делексікалізація.

Ключові напівпрефікси котрі утворюють іменники термінологічної лексики сучасної китайської мови представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Китайські напівпрефікси	超	泛	微	亚	反
Вимова напівпрефіксів	<i>chao</i>	<i>fan</i>	<i>wei</i>	<i>ya</i>	<i>fǎn</i>
Переклад	понад, над	пан-	мікро	Азії	навпроти

Напівпрефікси, що утворюють іменники термінологічної лексики

Приклад словотвору із застосування такого виду напівпрефіксів які вказані в таблиці 2.1 наведено у вигляді наступних формул (Алексеева, 1998 с. 57):

$$\text{超} + \text{体积} = \text{超体积} \quad 4);$$

$$chao \text{ (над)} + tijī \text{ (об'єм)} = Chāo tijī \text{ (гіпероб'єм)}$$

$$\text{泛} + \text{亚细亚主义} = \text{饭亚细亚主义} \quad 5);$$

$$fan + yàxìyàzhǐyì \text{ (принцип "Азія для азіатів")} = fànyàxìyàzhǐyì \text{ (паназіатизм)},$$

де “паназіатизм” - це ідейно-політичний рух, котри закликає до єдності, інтеграції та гегемонізму азійських народів (Алексеева, 1998 с. 62).

$$\text{微} + \text{观} + \text{经济} = \text{微观经济} \quad 6);$$

$$wēi + guān \text{ (спос-ня)} + jīngjì \text{ (економіка)} = wēiguānjīngjì \text{ (макроекономіка)}$$

$$\text{反} + \text{人民} = \text{反人民} \quad 7);$$

$$fǎn + rénmín \text{ (народ)} = fǎnrénmín \text{ антинародний}.$$

Чимала кількість лексичних одиниць у китайській мові утворена такими напівсуфіксами (табл. 2.2), адже, напівсуфіксація є одним з головних способів утворення термінів та відіграє дуже важливу роль у формуванні сучасної термінології (Фролова, 2011 с. 43).

Таблиця 2.2

Китайські напівсуфікси	化	员	物	性	主义
Вимова напівсуфіксів	<i>hua</i>	<i>yuán</i>	<i>wù</i>	<i>xìng</i>	<i>zhuyì</i>
Переклад	зміна	член	рiч	якісна ознака	вчення

Напівсуфікси, що застосовуються при терміноутворенні в сучасній китайській мові

Приклади термінотворення шляхом застосування напівсуфіксів з таблиці 2.2 наведено у вигляді наступних формул (Фролова, 2011 с. 43):

工业 + 化 = 工业化 8);

gōngyè (пром-ть) + *hua* (суфікс, що формує зміну) = *gōngyèhuà* (індустріал-я)

物 + 附属 = 附属物 9);

напівсуфікс *wù* (рiч, предмет) + *fùshǔ* (належати комусь) = *fùshǔwù* (придаток)

革命 + 性 = 革命性 10)

gémìng (революція) + *xìng* (суфікс познач. якісних ознак) = *gémìngxìng*

революційність.

Словотвір китайських іменників доцільно розглядати на основі прийомів термінотворення (рис. 2.2). Процес термінотворення базується на відносній значущості факторів пов'язаних з:

- системою понять (логос);
- системою мови (лексис).

В процесі утворення нового терміну його загальний тип зумовлюється сферою логосу (рух наукового знання), а його конкретний вигляд визначається сферою

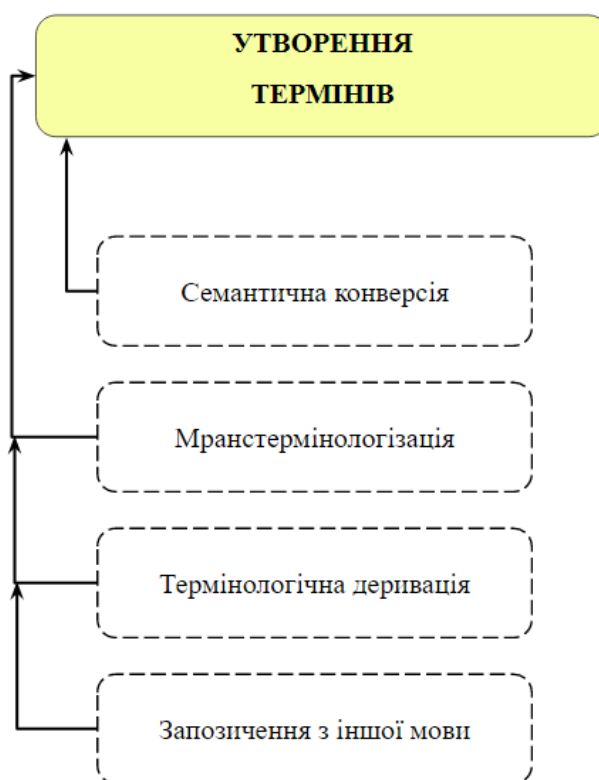


Рисунок 2.2. Блок-схема структури словотвору на основі прийомів терміноутворення

лексису (лексичною системою мови; терміносистемою з її термінологічним узусом). Відносна значущість логосних та лексисних чинників залежатиме від засобів утворення терміну - прийомів терміноутвору.

При утворенні термінів один з ймовірних прийомів полягає у застосуванні для позначення наукового поняття слова загальноживаної мови та переміщенні такого слова до категорії термінів. Цей процес, по суті, є семантичною конверсією або термінологізацією (рис. 2.2). Він не змінюється за своїм змістом, навіть якщо базується на калькуванні. Поряд із семантичною конверсією існує термінологічна конверсія або транстермінологізація. Це процес переміщення готового терміну із однієї дисципліни чи сфери людської діяльності в іншу з одночасним частковим або повним його переосмисленням та перетворенням на міжгалузевий омонім (Наконечна, 1999 с. 4).

Термінологічна деривація - це ще одна варіація словотворчого процесу. Від інших варіацій ця відмінна тим, що процес створення терміну базується на терміноелементах та/або композиційних моделях. Ще однією назвою цього прийому словотвору в наукових працях є власне термінотворення. Враховуючи цілеспрямованість цього процесу задля його інтенсифікації дослідники нерідко вдаються до застосування спеціалізованих, часто штучних, моделей та елементів.

Ще одним прийомом термінотворення є запозичення терміну з іншої мови зі збереженням або специфікацією його ключових дефініційних параметрів разом з фонетико-морфологічною адаптацією.

Стає очевидним, що роль логосних чинників у порівнянні з лексисними буде вагомою при термінологізації, а особливо при транстермінологізації. Механізм останніх двох процесів є, по суті, переосмисленням. При термінотворенні значимість логосних та лексисних чинників може нівелюватися, або лексисні фактори домінуватимуть, якщо дана термінологія вже має високий рівень розвитку (існує своєрідний еталон терміну для конкретних термінологічних підсистем (Даниленко, 1973 с. 34).



Рисунок 2.3. Класифікація термінотворчих прийомів за ознакою

В основу такої класифікації Даниленка В. П. (рис. 2.3), тобто розмежування термінів на два класи (готові мовні одиниці та терміни-дериванти) - покладена семантична ознака.

Напівфункціональні слова як компонент готових мовних одиниць, відповідно до класифікації термінотворчих прийомів за Даниленком В. П. є потужним пластом лексики, котрий охоплює як широку загально літературну сфери, так і вузьку професійну (наприклад, СТ) зі словами та словосполученнями відмінними між собою обсягом інформації та типом значення (Даниленко, 1973 с. 73).

Відмінний прийом до класифікації термінотворчих прийомів застосував Г. Рондо. Відповідно до такого підходу за основу класифікації взято ознаку “запозичення”. Тому схематично структура термінотворчих прийомів виглядатиме як на рисунку 2.4.



Рисунок 2.4. Класифікація термінотворчих прийомів за ознакою “запозичення”

Старі фонди мови, як компонент внутрішніх запозичень — це актуалізація в термінології архаїчних, непродуктивних в загальноживаній мові моделей словотвору.

В термінології сфери торгівлі чимало дослідників підкреслюють існування термінів та іменників зокрема іноземного походження. Відповідно і словотвір в китайській мові відбувається за посередництвом запозичень. Класифікацію ТП за посередництвом останніх розглянуто вище.

Оскільки, термінологія є відкритою системою, котра репрезентує міжнародний характер сфери торгівлі, то в будь-якій терміносистемі не можна обійтись без іноземних запозичень в назвах, термінах та іменниках загалом.

Поняття про термінотвір, як про запозичення розглянуте в наукових працях дослідника Капаназе Л. А. Дослідник вивчав термінотворення в контексті термінологізації, тобто вживання готових слів як терміну запозиченого з іншої лексичної підсистеми. Відповідно, Капаназе Л. А. аргументує, що термінологізація слів загальноживаної мови як процес є запозиченням, а не звуженням чи розширенням значення загальнолітературного слова, оскільки, зазвичай, ознаки наукового поняття взагалі не включають в себе ті ознаки, що складають значення загальнолітературного слова. Таким чином термінологізація полягає у відокремленні лексичного значення слова та додаванні йому дефініції (Мартиняк, 2009 с. 75).

На противагу вище описаному науковому підходу Суперанська А. В. пропонує власну класифікацію термінотворчих прийомів (див. схему на рис. 2.5). На переконання дослідниці уявлення про запозичення терміну із загальноживаної лексики та зарубіжної мови як про явища одного порядку є недоліком класифікації ТП. Адже, співвідношення лексисних та логосних чинників в ній є неоднорідним. Зокрема, іншомовні терміни, зазвичай, запозичуються разом з їх визначенням (Суперанская, 2005 с. 217).

Відповідно до блок-схеми на рисунку 2.5 утворені класи мають наступні дефініції:

- термінологізація - застосування готового слова своєї мови як терміну;
- термінотворення на базі рідної мови - утворення дериватів із семантично чи структурно спеціалізованих формантів;
- термінозапозичення - застосування готового слова чужої мови як терміну;

- терміностворення на базі інтернаціональних терміноелементів - застосування “чужих”, нейтральних морфологічних елементів, до прикладу, греко-латинських, задля утворення термінологічних неологізмів.

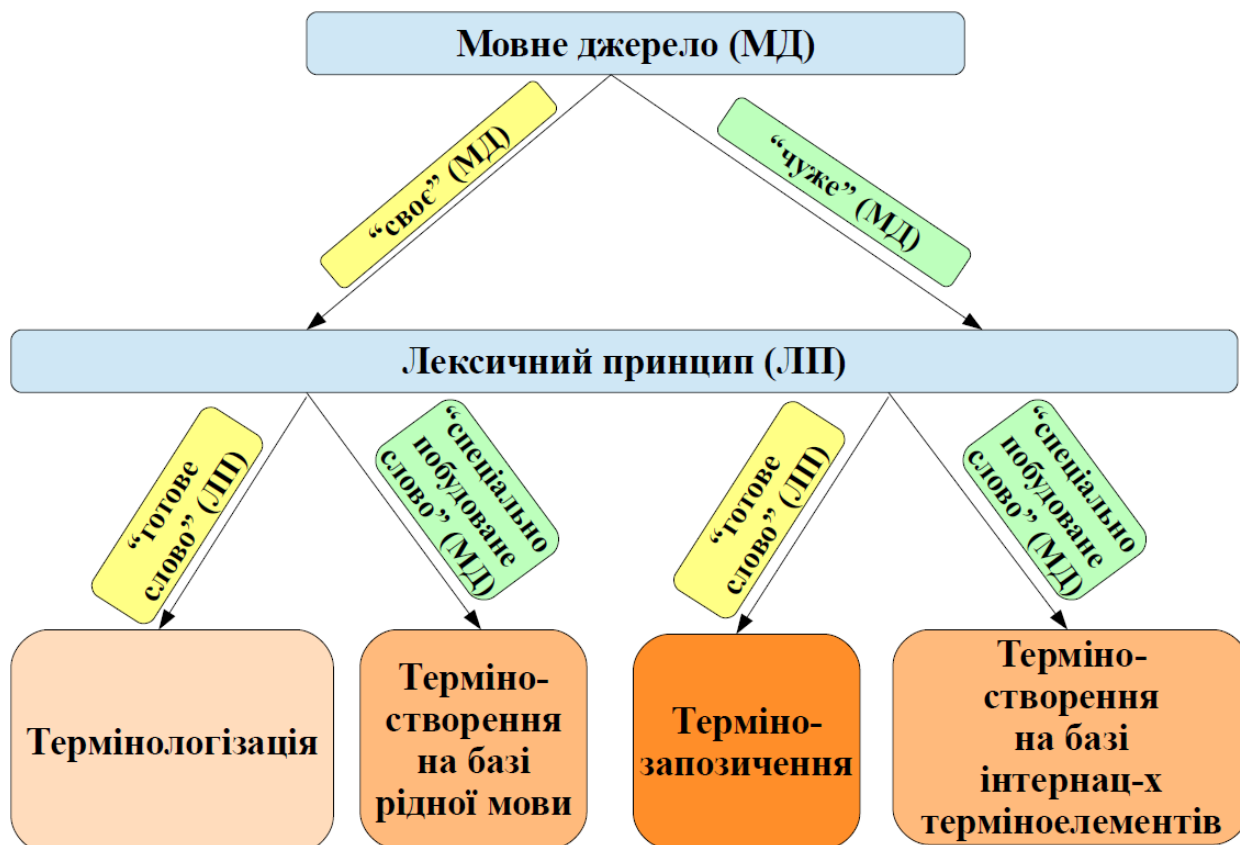


Рисунок 2.5. Класифікація термінотворчих прийомів за Суперанською А. В.

(39)

На основі розглянутих в даному пункті дипломної роботи термінотворчих прийомів складена їх розгорнута класифікація (див. блок-схему на рис. 2.6), котра демонструє структуру термінотвору (Винокур, 1939 с. 53).

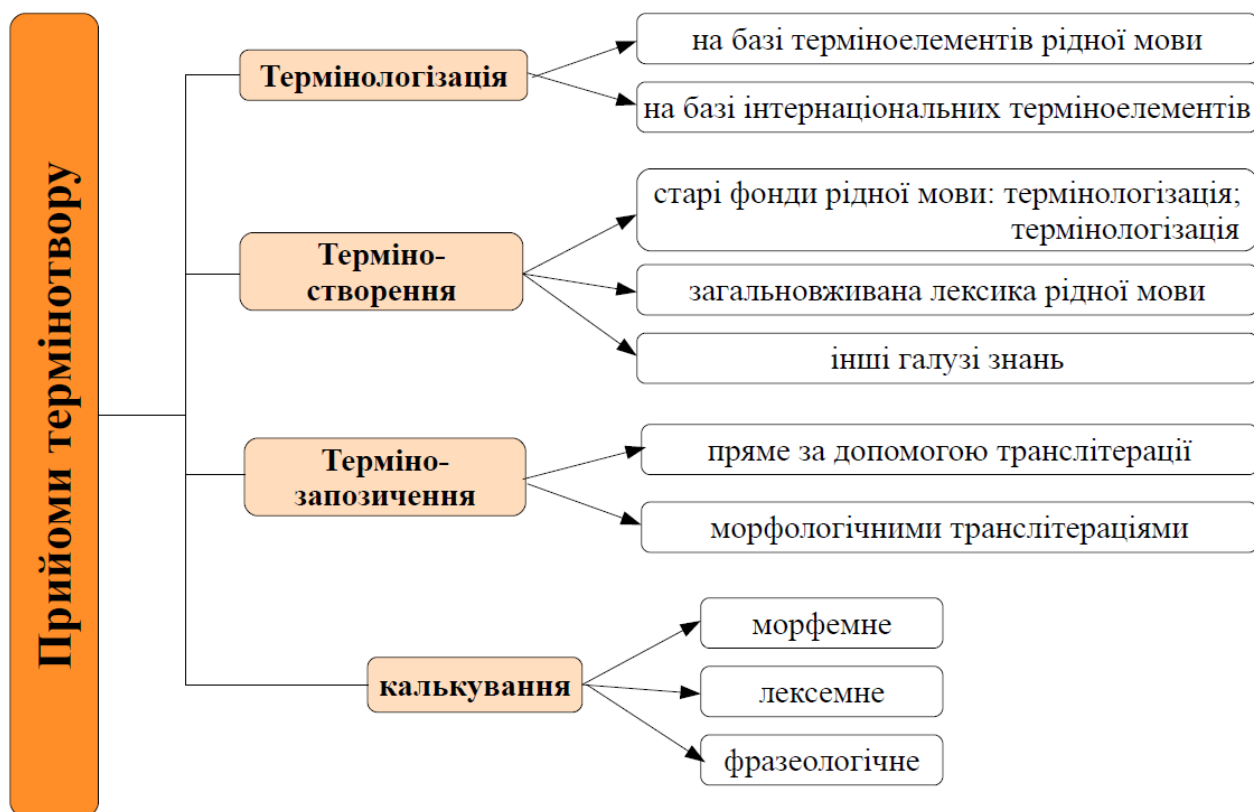


Рисунок 2.6. Розгорнута класифікація термінотворчих прийомів

2.2. Структурний метод дослідження: використання відносно термінів сфери торгівлі

Особливості мовних одиниць китайської мови, зокрема термінів сфери торгівлі доцільно розглядати за посередництвом структурного методу дослідження. Адже з його допомогою розкриваються зв'язки між мовними компонентами. Аналіз таких зв'язків для термінів СТ є важливим, оскільки, дозволяє краще зрозуміти лексико-семантичні особливості елементів словотвору, що репрезентовано в пункті 2.1 даної дипломної роботи. Отже, структурний метод (СМ) — це метод синхронного аналізу мовних явищ, який базується не тільки на зв'язках, а й на відношенні між мовними елементами (Горелов, 1982 с. 110).

Історія функціонування СМ бере свій початок у 20-х роках минулого століття, коли він виник на протиставлення порівняльно-історичному методу. У витоків його формування стояли такі вчені як І. О. Бодуену де Куртене та Ф. де Соссюру. Першим етапом становлення СМ було формулювання його ідеї з ключовими положеннями. Відповідно до поглядів вчених засновників методи вони характеризуються наступним чином:

- головними є опозиційні відношення (відношення домінують над елементами);
- дійсними є не окремі звуки, морфеми, слова, факти, а мова - жива цілісна система;
- система визначає власні компоненти, а не складається з них;
- враховуючи, що в мові основними є відношення, то для її вивчення доцільно застосовувати математичні методи.

СМ має на меті дослідження мови як цілісної функціональної структури, компоненти котрої зв'язані чіткою системою лінгвальних відношень. Вивчення термінології СТ відповідно до структурного підходу полягає у дослідженні внутрішньої організації механізму китайської мови.

Структурний метод реалізовує власні функції через такі чотири методики (див. рис. 2.2): трансформаційну, дистрибутивну, безпосередніх складників, та компонентного аналізу (Горелов, 1982 с. 110).



Рисунок 2.2. Блок-схема будови структурного методу досліджень

Далі розглянемо детальніше компоненти структурного методу досліджень особливостей термінології СТ.

Суть трансформаційного аналізу (ТА) полягає в тому, що фундаментом класифікації мовних структур є еквівалентність іншим за будовою структурам. Така еквівалентність передбачає можливість конвертації однієї структури в іншу. Таким чином, активна конструкція може змінюватися в пасивну. ТА базований на понятті про те, що фундаментом будь-якої складної синтаксичної структури є проста структура. Відповідно, застосування невеликого набору правил трансформації дозволить перетворити прості структури у складні.

З позиції ТА виходить, що синтаксична система мови складена кількома підсистемами. В структурі останніх два ядра (вихідна), а всі решта — похідні. До ядерної підсистеми входять прості речення, які вказують на елементарні ситуації. Речення складного типу формуються з речень ядерного за допомогою специфічних трансформацій.

Проблематика ТА полягає у завданні кваліфікувати конкретні перетворення як трансформації та відсіяти не трансформаційні зміни. Трансформаційний аналіз для здійснення такої кваліфікації користується відношенням підпорядкування між безпосередніми складниками в реченні як головним критерієм. У випадках коли між словами чи при зміні основи слова в процесі трансформації між коренями різних слів у фразі зберігаються ті ж самі зв'язки, та такі перетворення вважаються трансформованими (Хаматова, 1988 с. 34).

Дистрибуційний аналіз (ДА), як вказано на блок-схемі рисунку 2.2, - це об'єднання всіх ймовірних точок елемента терміна відносно інших елементів такого ж рівня. Задля класифікації опису в ДА використовуються умовні літерні позначення класів слів, з яких формуються так звані дистрибутивні формули. В процесі такого кодування терміни замінюються на символи чи класи, до якого вони належать.

Далі наведено декілька прикладів для чіткішого розуміння дистрибуції в контексті термінології китайської мови. Таким чином, для позначення, скажімо, іменника в терміносистемах використовують латинську літеру "N". Таке кодування походить від англійського слова *noun* — іменник. Використання такого структурного методу дослідження передбачає уточнення лексико-граматичних розрядів іменників. Задля такого уточнення дослідники застосовують підрядкові індекси з наступними латинськими позначеннями:

- *N-pers* - ім'я особи;
- *N-mass* - речовий іменник;
- *N-abstr* - абстрактний іменник;
- *Vtr* - перехідне дієслово;
- *Vintr* - неперехідне дієслово;

- *A* - прикметник;
- *D* - прислівник з іншими його еквівалентами.

Деякі службові слова, а також терміни СТ взагалі не підлягають кодуванню.
(Кияк, 1989 с. 36).

Висновки до розділу 2

Опираючись на те, що китайські ієрогліфи поділяються на три типи, можна зробити висновки що в другому розділі дипломної роботи було описано ключові методи дослідження термінології сучасної китайської мови. Узагальнено, що словотвір є наукою про словотворення, котра вивчає способи збереження та розширення словникового складу мови, гарантуючи процес номінації.

Підкреслено, що кожному лексико-граматичному класу слів відповідає конкретна словотвірна модель. Сучасна китайська мова налічує такі п'ять головних видів цієї моделі:

- копулятивний;
- визначальний;
- додатковий;
- результативний;
- предикативний.

На основі аналізу літературних джерел перевірено, що процес словотвору складних китайських іменників відбувається за копулятивною моделлю. Чимало іменників китайської терміносфери утворені внаслідок десекуалізації - складені морфемами, які отримали певний рівень граматизації шляхом втрати вихідного дійсного значення (частково чи повноцінно).

За результатами опрацювання наукових літературних джерел виділені ключові напівпрефікси та напівсуфікси, котрі формують іменники термінології СТ китайської мови. З їх числа наступні напівпрефікси: 超 (*chao*); 泛 (*fan*); 微 (*wei*); 亚 (*ya*); 反 (*fan*); а також такі напівсуфікси: 化 (*hua*); 员 (*yuan*); 物 (*wu*); 性 (*xing*); 主义 (*zhuyi*).

На основі аналізу словотворення термінології сучасної китайської мови за Фроловою О. наведено декілька прикладів словотвору за допомогою напівсуфіксації з ієрогліфічної візуалізацією.

Розглянутий в другому розділі даного дослідження структурний метод вченими лінгвістами задля визначення структури мови та систематизації її

одиниць. Структурний метод дослідження термінів СТ є методом синхронного аналізу мовних явищ, що базується лише на основі зв'язків та відношень між мовними компонентами. Складена на основі наукових напрацювань блок-схема будови структурного методу досліджень візуалізує, що реалізація структурного методу відбувається за такими чотирма методиками:

- дистрибутивний аналіз;
- трансформаційний аналіз;
- безпосередніх складників;
- компонентного аналізу.

Отже, метою даного розділу було дослідження теоретичних положень, які необхідні для цілісного розкриття заданої теми та досягнення результату.

РОЗДІЛ III. ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ СФЕРИ ТОРГІВЛІ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

3.1. Залежність специфіки термінів від стилю китайської мови

Розглядаючи лексико-семантичні особливості термінів сфери торгівлі в китайській мові варто враховувати глобальні тренди властиві їх терміносистем. Зважаючи на різноманітність стилів китайської мови лінгвісти дослідники підкреслюють залежність особливостей термінів від обраного стилю мовлення. СТ відповідно до специфіки своєї діяльності є дотичною до широкого кола інших сфер людської діяльності в яких, відповідно, використовуються відмінні стилі мови. Отже, СТ часто користується системою термінів наукового стилю мовлення. Специфіка останнього полягає у формально-логічному способі подання інформації, а також у вживанні спеціальної термінології, застосування котрої вимагає точності, достовірності, обґрунтування висновків, лаконічності викладу матеріалу, логічної послідовності, смислової завершеності, цілісності.

Як сфера торгівлі послуговується термінологічною базою наукового стилю, так і наука у своїх галузевих текстах застосовує терміни СТ для задоволення потреб її фахівців. На лексичному та фразеологічному рівнях дослідники відзначають присутність чисельних термінів з різних галузей знань та сфер людської діяльності, а отже, виразно іменний характер висловлювання. На доказ такої закономірності наведемо наступний термінологічний приклад: “Банківські ресурси (銀行資源 (*Yínháng zīyuán*)) – це сукупний обсяг грошових коштів, котрими розпоряджається банк та які використовує при виконанні активних та ін. операцій” (Іванов, 1973 с. 34). Такий приклад терміну, на наш погляд, вдало репрезентує типові властиві науковому стилю мовлення риси, а саме такі як точність, відсутність емоційності та експресивного забарвлення. Наявність таких особливостей зумовлює використання синонімів як засобу контекстуального уточнення, наприклад такими формами:

- валюта – гроші, грошові знаки, асигнації, банкноти;

- асигнація – банкнота, кредитка, (кредитний) білет;
- профіцит – прибуток, зиск, вигода тощо).

Окрім використання синонімів для контекстуального уточнення терміносистеми застосовують антоніми. Специфічним проявом антонімії є присутність термінів, які детермінують протилежні явища, процеси. Відповідно науковий стиль мовлення застосовує антоніми як засіб для:

- відтворення шляху логічних роздумів;
- посилення впливу на адресата мовного повідомлення.

Приклади такої антонімії заведено розглядати по групах наведених в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Група антонімів	Приклади антонімії
<i>Лексична</i>	надходження – видатки; прибутки – збитки; дохід – витрати; виробництво – споживання; попит – пропозиція; актив – пасив
<i>Словотвірна</i>	перевиробництво – недовиробництво; доларизація – дедоларизація; баланс – дисбаланс; агент – контрагент; девальвація – ревальвація; дефіцит – профіцит; готівковий – безготівковий; макрокредитування – мікрокредитування

Приклади термінологічної антонімії наукового стилю мовлення, що застосовується в сфері торгівлі

Науковому стилю мовлення, як і термінам СТ запозичиним з наукових терміносистем властиві власні особливості (Суперанская, 2005 с. 42). Їх комплекс представлений у вигляді блок-схеми на рисунку 3.1.



Рисунок 3.1. Особливості спеціальної лексики наукового стилю

Публіцистичний стиль китайської мови та багатьох інших мов світу на сучасному етапі розвитку термінології СТ широко використовує терміни для означення понять цієї сфери людської діяльності. Це цілком закономірно, адже події котрі відбуваються в СТ часто висвітлюються публіцистикою в різноманітних періодичних виданнях. (Загоровська, 2011 с. 99). Серед широкого кола найпоширеніших термінів СТ які застосовує публіцистичний стиль варто зазначити приклади наведені в таблиці 3.2.

Періодичні видання в контексті термінів зазвичай користуються такими терміносполученнями, котрі сформовані способом метафоризації. Для наочної

Терміни китайською мовою	Вимова	Переклад українською мовою
卡特尔	<i>Kǎtè ěr</i>	картель
进口	<i>Jìnkǒu</i>	імпорт
倾倒	<i>Qīngdǎo</i>	демпінг
进步	<i>Jìnbù</i>	аванс
笔记	<i>Bǐjì</i>	авізо
证书	<i>Zhèngshū</i>	сертифікат
信用	<i>Xìnyòng</i>	кредит
投资	<i>Tóuzī</i>	інвестиція

Приклади найпоширеніших термінів сфери торгівлі застосовані публіцистичним стилем китайської мови

репрезентації цього способу нами була складена блок-схема представлена на рисунку 3.2.

Загоровська О. В. класифікує метафоричні групи за основною лексемою та частиномовною приналежністю наступним чином:

- метафоризація термінів СТ, зумовлена сполучуваністю з лексикою архітектури та будівництва;
- антропометричний напрям метафоризації;
- військова лексика як джерело метафоризації;
- метафоризація термінології СТ у поєднанні з лексикою побуту;
- поєднання понять економіки та СТ в процесі метафоризації;
- метафоризація термінології СТ в поєднанні зі спортивною лексикою;
- поєднання понять науково-технічної лексики в процесі метафоризації термінології СТ (Загоровська, 2011 с. 99).

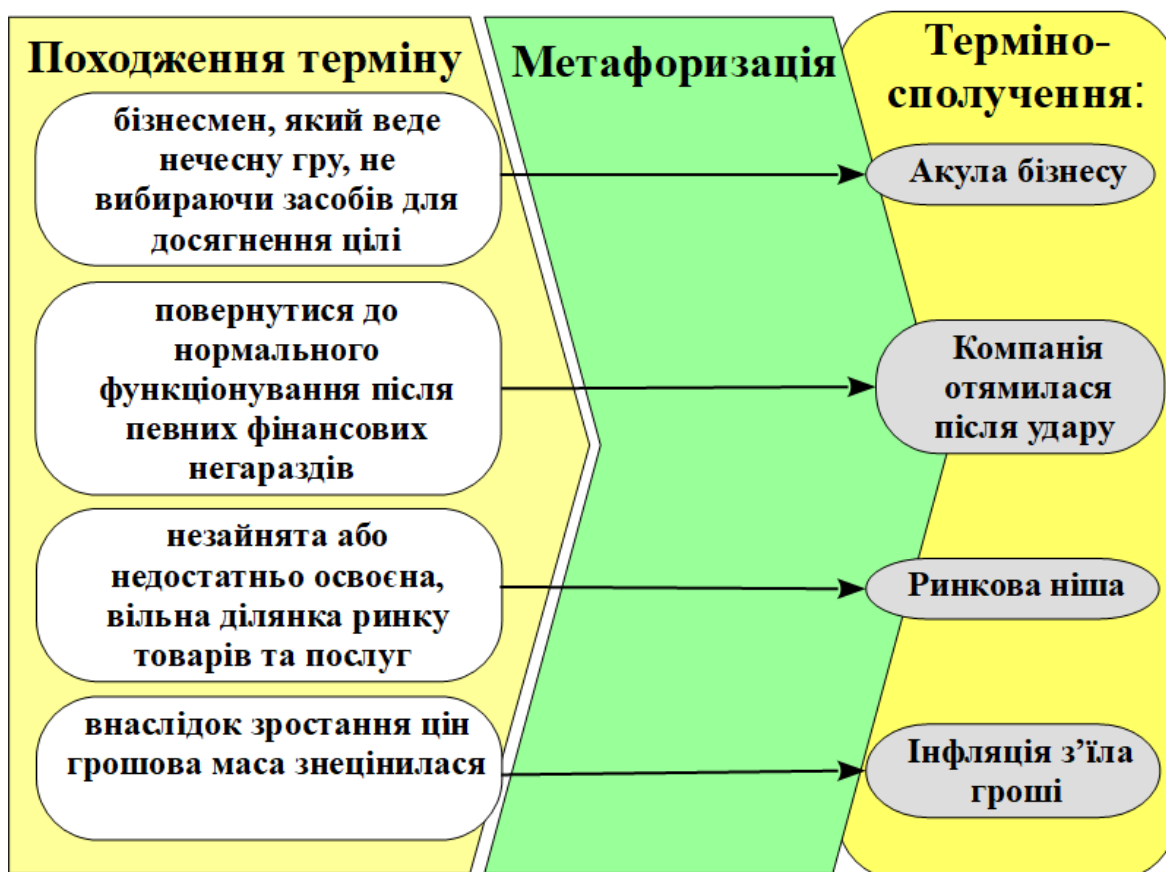


Рисунок 3.2. Блок-схема утворення терміносполучень способом метафоризації на прикладах терміносистеми сери торгівлі

Виокремлені дослідницею групи вказують на ключові вектори значеннєвого переносу термінів СТ в процесі їх метафоризації, пов'язані з різними діями, процесами, професійною спрямованістю тощо.

Безумовно СТ поширює свою термінологію на повсякденне спілкування. Хоча для розмовного стилю мовлення характерна неофіційність стосунків між співрозмовниками, невідповідність до спілкування, однак термінологія СТ присутня в його лексиці. Першочергово це стосується таких тем повсякденного обігу як ціни на товари, акційні пропозиції магазинів, знижки, курс валют, заробітна платня тощо. Хоча в розмовній мові використовують професіоналізми СТ значення більшості з них зрозумілі повноцінно лише фахівцям сфери. Розмовний стиль мовлення додає емоційного забарвлення термінам СТ (Капаназе, 1965 с. 89). Найяскравіші приклади в цьому контексті стосуються

сфери торгівлі цінними паперами. З-поміж таких професіоналізмів варто згадати приклади наведені в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Професіоналізми	Значення
<i>Магазин</i>	дилерська компанія, яка проводить купівлю/продаж облігацій
<i>Бовтанка</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● однотипні угоди купівлі/продажу, які пропонують спекулянти; ● незаконна спроба брокера отримати власні додаткові комісійні через прискореної купівлі/продажу цінних паперів
<i>Динамітчик</i>	енергійний торговець, що продає ненадійні цінні папери

Приклади професіоналізмів з емоційним забарвленням сфери торгівлі цінними паперами

3.2. Існування запозичень з інших мов для побудови термінів

Комплекс понять сфери торгівлі з термінологічної точки зору характеризуються такими ознаками як цілісність, єдність, ієрархічна організація дуже неоднорідних за роллю (яку відіграють в такому комплексі) та змістом компонентів. Специфіка змісту торговельних термінів безпосереднього залежить від ніші займаної СТ в системі знань. Термінологія СТ неоднорідна, адже включає абстрактні базові терміни та водночас позначення конкретних галузей знань сфери торгівлі (Словарь экономических терминов 1996., с. 177).

З семантичного аспекту терміни СТ відмінні від лексичних одиниць інших терміносистем (притаманних, наприклад, економічній сфері або точним наукам) тим, що застосовуються у мовленні як фахівців, так і в широких колах. Одна з причин такої закономірності на переконання науковців полягає в одночасному функціонуванні процесів термінологізації слів загальноживаної лексики та детермінологізацію термінів (Осипенко, 1974 с. 66). Як вже згадувалось у попередніх розділах дипломної роботи СТ охоплюючи своєю діяльністю інші сфери людської діяльності далеко вийшла за межі професійного спілкування.

З аспекту походження лексика китайської мови поділяється дослідниками на дві ключові групи:

- власне китайська лексика;
- семантично або фонетично адаптовані іншомовні запозичення.

Далі в контексті побудови термінів сфери торгівлі детальніше розглянута саме друга група. Безумовно особливу увагу при розгляді іншомовних запозичень необхідно звернути на японську мову. Внаслідок географічної близькості, що вплинуло на формування стійких торговельних взаємовідносин, та історично склалося так, що найбільша частка запозичень в сучасній китайській мові походить з японської. Особливо це властиво термінології сфери торгівлі. З усієї частки японських запозичень існує група, що функціонує в рамках термінології СТ, проте, зазвичай має характер терміноподібних елементів. Така тенденція зумовлена тим, що вони не відповідають ключовим вимогам, які

ставляться перед термінами. На практиці такі слова та словосполучення стають загально вживаними (переходять до розмовного стилю мовлення) перебуваючи на межі терміносистеми (див. приклади з табл. 3.4). Переважно вони класифікуються дослідниками термінологами як терміноїди. Вони мають наступну дефініцію – спеціальні слова, які називають так звані натуральні поняття, тобто ще недостатньо сформовані, їх неоднозначно розуміють, і вони не мають чітких меж та визначень. Тому терміноїди не володіють термінологічними властивостями, як точність значення, контекстуальна незалежність і усталений характер, хоча й іменують поняття (Хаютин, 1972 с. 56). Отже, виходячи з вище сказаного впливає, що японські запозичення не можуть бути джерелом торговельної термінології китайської мови.

Таблиця 3.4

Терміноїди китайською мовою	Вимова	Переклад українською мовою
商业	<i>Shāngyè</i>	комерція, торгівля, бізнес
储蓄	<i>Chúxù</i>	заощадження, депозит
资本主义	<i>Zīběn zhǔyì</i>	капіталізм
干部	<i>Gànbù</i>	кадри

Приклади терміноїдів сфери торгівлі китайської мови

Оскільки сфера торгівлі вдало репрезентує глобалізаційні процеси, то в контексті її терміносистеми варто розглянути запозичення з мови міжнародного спілкування - англійської. Існування в сучасній китайській мові запозичень з англійської зумовлене таким актуальним явищем в мові реципієнті як графічні запозичення. Головною поява такого запозичення з англійської мови в термінології СТ китайської мови відбувається шляхом калькування. Тобто переважно графічно запозичені з англійської мови аббревіатури разом з багатоконпонентними термінами китайської мови є калькою повного англійського терміна та вступають з ним у синонімічний зв'язок. Така

закономірність властива використанню власних назв торговельних компаній чи установ, що складаються з абрєвіатури латинськими літерами, наприклад, АТМ机 (*atm jī*) банкомат – 自动取款机 (*Zìdòng guìyuánjī*). Сучасні друковані видання як китайські, так і зарубіжні застосовують англійські чи комбіновані абрєвіатури, котрі містять у своєму складі ієрогліфи та літери англійського алфавіту. Така тенденція змусила реагувати уряд КНР втіливши політику збереження чистоти рідної мови. Відповідно до неї усі абрєвіатури повинні мати відповідний китайський переклад (Хаматова, 1988 с. 91).

В загальнонаціональних масштабах ключовими факторами, які сприяють проникненню елементів іноземного походження в китайську мову і в термінологію, є інтернет-ресурси, засоби масової інформації (ЗМІ), перекладацька діяльність, система освіти, друкована продукція, спроби сформувані міжнародну універсальну мову спілкування.

Появу іноземних запозичень в мові першими почали досліджувати представники соціолінгвістики. Вчені мовознавці звернули особливу увагу на інтернаціональні елементи мови. Інтерес до іноземних запозичень з боку, були представники соціолінгвістики, що цілком соціолінгвістів цілком закономірний, адже процес їх появи яскраво репрезентує зв'язок мови та суспільства на теоретичному рівні.

Різного ступеня відкритість мов до надходження запозичень термінів зумовлена, головним чином, природним прагненням країни до мовної самобутності. Як вже згадувалось вище КНР дбає про збереження самобутності китайської мови на державному законодавчому рівні. Китайські вчені лінгвісти в своїй більшості переконані, що інтернаціоналізація термінології здатна зумовити спотворення національної мови.

Існування запозичень з інших мов для побудови термінів в китайській відбувається, в тому числі за посередництвом фонетичної адаптації (ФА). ФА – це запозичення іноземного слова у схожій з мовою-джерелом семантичній та фонетичній формі. Такий спосіб запозичення, зазвичай, змінює фонетичну структуру слова. Внаслідок цього відбувається адаптація звукового складу

запозиченого слова відповідно до лексико-семантичної специфіки фонетики мови-рецептора.

Проникнення іноземних слів до китайської мови в різні історичні періоди зумовлені тим, що суспільство вступало в торговельні, а також економічні, культурні, політичні зв'язки з іншими народами. В результаті фонетична адаптація іншомовних термінів стала специфічним засобом поповнення лексики.

Особливим компонентом системи фонетично адаптованих запозичень є так звані “вимушені запозичення”, що містять власні імена, назви валют і не можуть бути жодним чином трансформовані. Приклади таких трансформацій наводимо в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Терміни китайською мовою	Вимова	Переклад українською мовою
道琼斯股票指数	<i>Dàoqióngstī gǔpiào zhǐshù</i>	індекс Доу-Джонса
纳斯达克指数	<i>Nà sī dá kè zhǐshù</i>	НАСДАК (NASDAQ)
菲利普斯曲线	<i>Fēilípǔ sī qūxiàn</i>	крива Філіпа

Приклади вимушених запозичень в термінології сфери торгівлі цінними паперами китайської мови

Вимушені запозичення формують окрему підгрупу запозичень в китайській мові та деякими вченим класифікуються як епоніми. Чималий набір термінів сфери торгівлі запозичуються з англійської мови. Специфічним аспектом цього процесу є те, що запозичення надходять та закріплюються в китайській мові навіть при наявності досить точних з лексико-семантичної точки зору еквівалентів.

Вчені соціолінгвісти аналізуючи термінологічні одиниці прийшли до висновку, що серед фонетичних запозичень наявні групи так званих “недоцільних запозичень” (НЗ).

Ключовою особливістю НЗ є те, що вони цілком успішно можуть бути замінені засобами китайської мови. Репрезентативним в цьому контексті є

наступний приклад. Термін “фірма” або “компанія” може бути висловленим суто китайським словом, однак також має такі три фонетично адаптовані кальки (Алексеева, 1998 с. 38):

- 公司 (*gōngsī*);
- 甘巴尼 (*Gān bā nī*);
- 公班牙 (*Gōng bān yá*), 公班衙 (*Gōng bān yá*).

Також до категорії недоцільних запозичень вченими соціолінгвістами відноситься термін “комерсант”. Він може мати два власне китайських синоніми, а також одне фонетично адаптоване запозичення. У цьому прикладі вони наведені у відповідному порядку (英汉双解证券词典 2003):

- 经济人 (*Jīngjì rén*);
- 买办 (*Mǎibàn*);
- 马占 (*Mǎ zhàn*).

Висновки до розділу 3

Розглянувши способи та варіанти практичного застосування термінології сфери торгівлі в китайській мові була прослідкована залежність специфіки термінів від стилю мови. В контексті тематики даного дослідження можна висновкувати про те, що специфіка сфери торгівлі зумовлює лексико-семантичні особливості її терміносистеми. Оскільки, функціонування СТ передбачає взаємозв'язок з багатьма іншими сферами людської діяльності, то сфера торгівлі також використовує властиву їм професійну лексику.

В третьому розділі дипломної роботи наведені специфічні приклади застосування наукового стилю мовлення в термінології СТ із застосуванням контекстуального уточнення в процесі терміноутворення. КУ використовує синонімію та антонімію для створення термінів сфери торгівлі.

Публістичний стиль, як показав аналіз наукових праць, також формує особливі риси термінів СТ китайської мови способом метафоризації. Останній класифікований дослідниками на сім груп та репрезентує основні напрями значеннєвого переносу термінів сфери торгівлі.

Специфіка термінів сфери торгівлі також перебуває в залежності від розмовного стилю китайської мови. Такий стиль, як прослідковано на основі прикладів з пункту 3.1, надає емоційного забарвлення термінам СТ. Важливою особливістю є те, що хоча більшість термінів утворених внаслідок взаємодії з розмовним стилем використовуються в повсякденному спілкуванні (на теми товарів та акцій магазинів, знижок, валютного курсу) вони, по суті, є професіоналізмами, а їх поний зміст зрозумілий вузькому колу фахівців СТ.

Проаналізувавши фахову наукову літературу відповідно до тематики даного дослідження було виявлено з аспекту семантики китайської лексики існування двох ключових груп запозичень - власне китайська лексика та семантично або фонетично адаптовані іншомовні запозичення.

Прослідковано, що основна частка запозиченої термінології сфери торгівлі китайської мови семантично утворена з японської, що зумовлено історично, а

також лексичною та граматичною подібністю. Проте, практично більшість запозичень з японської мови переходять до розмовного стилю мовлення трансформуючись у терміноїди.

В рамках глобалізаційного процесу, що властивий сфері торгівлі до китайської мови надходять запозичення з англійської мови, як мови міжнародного спілкування шляхом калькування. Суть такого способу полягає тому, що багатокomпонентні терміни китайської мови стають калькою повного англійського терміна, а також налагоджують з ним у синонімічний зв'язок. Проявляється такий спосіб в абрєвіатурах (з використанням ієрогліфів та літер англійського алфавіту), власних назвах тощо.

Буду активно представленою в інтернет мережі СТ сприяла появі нових запозичень для утворення термінів в сучасній китайській мові з інтернет-ресурсів. Як демонструють проаналізовані праці дослідників професіоналізмів китайської мови та соціолінгвісти, - джерелами сучасних запозичень стали також ЗМІ, друкована продукція.

Аналіз наукових праць в контексті запозичень у китайській мові дозволив зробити висновок про те, що для утворення термінів СТ на основі іншомовних запозичень застосовується фонетична адаптація.

ВИСНОВКИ

1. Проаналізувавши теоретичні, методологічні та довідкові літературні джерела в дипломній роботі були виділені основні засади термінології китайської мови. Термінологія загалом та сфери торгівлі зокрема є складною системою найменувань спеціального змісту. Сукупність таких найменувань формує спеціальну лексику китайської мови. Відповідно, структура такої лексики складена номінативними одиницями трьох ключових класів - терміни, професіоналізми та номенклатурні позначення. Типова для термінології наявність подібних та відмінних рис і критеріїв класів спеціальної лексики за котрими здійснюється класифікація, а також виокремлення підкласів.

Термінологія китайської мови сфери торгівлі є неоднорідною з функціональної точки зору. Адже, структура термінології включає як спеціалізовану торгівельну термінолексику, зрозумілу лише вузькому колу фахівців, так і торгівельні терміни широко розповсюджені, наприклад, у ЗМІ.

Створена галузевими фахівцями та науковцями лінгвістами термінологія сфери торгівлі відбиває комплекс професійних знань. На основі аналізу лексикографічних наукових праць можна висновкувати, що з поширенням послуг ринку цінних паперів, взаєморозрахунків між товаровиробниками, виведенням китайського бізнесу з тіні в китайській мові засвоєна професійна лексика з європейських мов, де її функціональне навантаження збільшується виробничою потребою.

Структура термінологія китайської мови включає такі номінації як термінологізовані жаргонізми, професійні жаргонізми та професійна лексика.

На основі узагальнення підходів термінологів до природи терміносистеми сфери торгівлі можемо зазначити, що вона є знаковою моделлю теорії спеціальної галузі знань та людської діяльності з компонентами - лексичними одиницями. Терміносистема сфери торгівлі китайської мови використовуються для спеціальних (галузевих) цілей.

На основі розглянутого та проаналізованого наукового, літературного та публіцистичного матеріалу, можна стверджувати, що термінологія сфери торгівлі - це наслідок історичного розвитку; вона репрезентує етапи соціального та економічного прогресу КНР, відповідно, кожен етап характеризується власним шляхом розвитку торговельно-термінологічної лексики. Важливою є виявлена дослідниками закономірність - суттєві зміни, що мали місце в терміносистемі сфери торгівлі відбиваються як в мові загалом, так і в лексико-семантичному аспекті зокрема.

2. Специфіка системи термінів китайської мови відбивається у високодеталізованих та сильно диференційованих поняттях. Проаналізувавши низку наукових праць з тематики дипломної роботи було визначено низку специфічних рис системи термінів китайської мови. Оскільки, сфера торгівлі дотична до різних сфер людської діяльності, то її власна терміносистема перебуває в постійній взаємодії з лінгвістикою. В рамках такої глобальної тенденції китайська мова набуває специфічних форм та властивостей. Зокрема, визначено, що наукове мовлення надає термінам сфери торгівлі таких особливостей як формально-логічний спосіб викладення інформації, точність міркувань, обґрунтування понять, лаконічність викладу, смислова завершеність та цілісність.

Специфічні риси терміносистеми стали підставою для виділення термінологізовані жаргонізмів, професійних жаргонізмів та професійної лексики. Отже, можна стверджувати, що в процесі утворення терміносистеми сфери торгівлі утворюється спеціальна номенклатура, при цьому термінологія є первинною, а номенклатура – вторинною.

Аналіз наукових праць дозволив зробити висновок, що китайська мова ізолюючого типу з аглютинативною морфологією, а термінологія СТ тісно пов'язана зі складним та багатоаспектним понятійним апаратом.

3. На основі аналізу словотвору китайських іменників, як основи для вивчення термінології сфери торгівлі, було прослідковано специфіку

словотворчого процесу. Вона зумовлена, в тому числі ієрогліфічним письмом, в якому існує три типи ієрогліфів - прості, складні, складені.

Ознайомившись з науковими працями та навчально-методичною літературою було визначено, що існує п'ять головних видів словотвірних моделей - копулятивний, визначальний, додатковий, результативний, предикативний. З огляду на опрацьований матеріал можемо висновкувати, що словотвір є ключовим способом утворення іменників. Він вирізняється значним числом семантичних розрядів лексичних одиниць, котрі формують категорію іменника.

Встановлено на основі розглянутої літератури за обраною тематикою та продемонстровано конкретними прикладами, що словотвір китайських іменників здійснюється за копулятивною моделлю. Іменники термінологічної лексики утворені основними напівпрефіксами, а також напівсуфіксами. Прослідковано, що утворення китайських іменників розглядається дослідниками також на основі прийомів термінотворення - семантичної конверсії, транстермінологізація, термінологічна деривація, запозичення з іншої мови.

4. Аналіз навчально-методичної літератури дозволив підтвердити доцільність застосування структурного методу дослідження для вивчення специфіки термінів сфери торгівлі китайської мови, оскільки він розкриваючи зв'язки між мовними компонентами дає змогу краще зрозуміти лексико-семантичні особливості елементів словотвору. Структурний метод реалізуючи власні функції (трансформаційну, дистрибутивну, безпосередніх складників, та компонентного аналізу) досліджує внутрішню організацію механізму китайської мови, а отже, дозволяє детальніше розкрити специфіку термінів сфери торгівлі.

5. Проаналізувавши на основі наукових джерел специфічні риси термінів китайської мови було прослідковано їх залежність від стилю мовлення. Зокрема аналіз літератури з тематики дипломної роботи дозволив переконатися, що особливості торгівлі як сфери людської діяльності зумовлюють лексико-семантичні особливості її терміносистеми. Зокрема публіцистичний стиль через метафоризацію зумовлює перетворення термінів на стисліші, лаконічніші,

яскравіші вислови з влучною передачею змісту. Науковий стиль мовлення надає термінам сфери торгівлі максимальної достовірності та актуальності. Розмовний стиль китайської мови характеризується неофіційністю та утворенню професіоналізмів котрі мають назву зрозумілу широкому загалу, проте зміст доступний лише фахівцям сфери торгівлі.

На основі аналізу наукових, методичних та довідникових (словники) джерел прослідковано утворення термінів та розглянута їх будова складена з іншомовних запозичень. Останні формують в китайській мові одну з двох лексичних груп - семантично або фонетично адаптованих іншомовних запозичень. Виявлено, що головними джерелами запозичень стали японська (через лексичну та граматичну подібність) та англійська (відповідно до глобалізаційних трендів сфери торгівлі) мови. Виявлено, що японські запозичення не можуть бути джерелом термінології сфери торгівлі в китайській мові. Прослідковано, що формування термінів сфери торгівлі із запозичень з англійської мови відбувається внаслідок калькування та фонетичної адаптації.

摘要

论文的相关性。现阶段的贸易术语研究与世界多种语言有关，尤其是现代汉语。这是由于 20 世纪的科技革命，以及国际关系顺应全球化趋势的加剧。在当前与生产发展和贸易发展相关的经济和科学技术发展水平下，非人道主义术语的使用比例有所增加——化学、物理、生物、贸易、经济、金融等。而在二十世纪末。贸易术语的研究正变得广泛。贸易术语的科学兴趣以稳定性为标志，因为该领域是社会最重要的组成部分之一。

术语学 (shùyǔ) 是现代语言学最重要的问题之一。因此，具有重大科学意义的是研究不同类型语言的术语。许多研究者强调，汉语术语是汉语研究中研究最少的问题。本研究的意义还在于，从词汇语义特征方面研究现代贸易领域的汉语术语，使我们能够确定其发展的主要阶段、术语的形成及其分类。研究人员很少关注现代汉语贸易的专业性，这一事实也决定了本文的相关性。

本论文的研究对象是中文贸易条件。

研究课题是汉语贸易术语的词汇和语义特征。

本研究的目的是从专业术语研究的理论方法、汉语名词构词分析、术语实际应用的的方法论等方面，确定汉语贸易术语的词汇和语义特征。

为了实现论文的概述目标，解决了以下任务：

- 1) 在理论、方法和参考文献来源分析的基础上，考虑汉语术语的基本原理；
- 2) 确定了汉语术语系统的主要特征；
- 3) 汉语名词的构词分析（作为研究贸易术语的基础）；
- 4) 考虑贸易领域术语结构化方法的使用特点

5) 分析术语的具体情况对汉语文体的依赖性；

6) 追溯现有借用其他语言的术语结构。

以下研究方法用于解决任务：

- 描述性方法用于表征贸易术语系统的单位，对其词汇和语义的解释；
- 根据论文选题对科学、有条理和参考文献进行理论分析，以选择和分类理论材料；
- 字典定义分析；
- 同步分析要素，用于研究现代中国经济术语形成的特点；
- 术语兼容性及其语义关系的分布分析；
- 用于研究汉语贸易术语作为整体功能结构的结构方法；
- 研究成果的比较、系统化、概括。

结论：根据科学资料分析汉语词语的具体特征，追溯其对语体的依赖性。特别是，对论文的文献分析使我们看到，贸易作为人类活动领域的特征决定了其术语的词汇和语义特征。尤其是通过隐喻的新闻风格，将术语转化为更简洁、更简洁、更明亮的表达方式，具有准确的意义传递。科学的演讲风格赋予贸易条款最大的可靠性和相关性。汉语的口语风格特点是通俗易懂，形成专业性，被称为通俗易懂，但内容只有贸易领域的专业人士才能看懂。

基于对科学、方法和参考（词典）来源的分析，追溯术语的形成，其结构由外国借词组成。后一种形式在汉语中是两个词汇组之一 - 语义或语音适应的外国借词。发现借用的主要来源是日语（由于词汇和语法相似）和英语（根据贸易

的全球化趋势)。研究发现,日本的借款不能成为中文贸易术语的来源。可以看出,从英语借用的贸易领域术语的形成是由于溯源和语音适应。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева Л.М. Проблемы термина и терминообразования: учеб. пособие по спец. Курсу. Пермь, 1998.
2. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. Москва, 1969.
3. Ашванян С. К. Экономика: учебное пособие в 2 ч / С. К. Ашванян. Кемерово, 2009.
4. Бондалетов В.Д. Социальная лингвистика. Москва, 1987.
5. Винокур Г. О. О некоторых явлениях словообразования в русской технической терминологии. Москва. 1939.
6. Гончаренко О. Професіоналізми та жаргонізми торгово-економічної сфери сучасної китайської мови. Київ, 2008.
7. Горелов В. И. Грамматика китайского языка / В. И. Горелов. — Издание 2-е, дополненное и переработанное. Москва, 1982.
8. Гречко В. А. Теория языкознания: Учеб. пособие. Москва, 2003.
9. Гринев С. В. Введение в терминоведение. Москва, 1993.
10. Гриневич С. В., Сорокина Э. А., Скопюк Т. Г. Основы антропологической лингвистики (к лексическим основаниям эволюции мышления человека). Москва, 2005.
11. Даниленко В.П. О терминологическом словообразовании. Москва, 1973.
12. Даниленко В.П. Русская терминология: Опыт лингвистического описания. Москва, 1976.
13. Энциклопедичний юридичний словник. Київ, 2001. Єрмоленко С. Я. Словник іноземних слів: тлумачення, словотворення та словоскладання. Київ, 2006.
14. Загоровська О. В. Термин и терминология. Воронеж, 2011.
15. Иванов В. В. Термінологія і запозичення в китайській мові. Київ, 1973.
16. Капанадзе Л.А. Взаимодействие терминологической и общеупотребительной лексики. Москва, 1965.
17. Кияк Т.Р. Лингвистические аспекты терминоведения: учеб. Пособие. Киев, 1989.

18. Кияк Т. Проблема лінгвістичного упорядкування термінології. Київ, 2005.
19. Климовицкий Я. А. Современные проблемы терминологии в науке и технике. Москва, 1969.
20. Комарова З. И. Семантическая структура специального слова и ее лексикографическое описание. Свердловск, 1991.
21. Лейчик В. М. Номенклатура – промежуточное звено между терминами и именами собственными. Воронеж, 1974.
22. Лейчик В. М. Предмет, методы и структура терминоведения. Москва, 1989.
23. Лейчик В. М. Терминоведение. Москва, 2008.
24. Лемов А.В. Система, структура и функционирование научного термина (на материал русской лингвистической терминологии). Москва, 2000.
25. Люй Ш. Очерк грамматики китайского языка. Москва, 1961.
26. Мартиняк О. А. До проблеми запозичень в українській науково-технічній термінології. Київ, 2009.
27. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: учеб. Пособие. Москва, 2005.
28. Наконечна Г. В. Українська науково-технічна термінологія. Історія і сьогодення. Львів, 1999.
29. Осипенко З.М. Різновиди термінів і їх семантичні особливості. Київ, 1974.
30. Пристайко Т. С. Лексико-номинативная организация специального текста: Монография. Днепропетровск, 1996.
31. Прохорова В.Н. Об эмоциональности термина. Москва, 1970.
32. Реформаторський А. А. Мысли о терминологии. Москва, 1968.
33. Реформаторский А. А. Термин как член лексической системы языка. Москва, 1968.
34. Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Словарь-справочник лингвистических терминов. Москва, 2001.
35. Семенов А. Л. Некоторые особенности семантики сложения в изолирующих языках. К типологии семантических реляций. Москва, 1985.
36. Словарь экономических терминов. Пекин, 1996.

37. Сложеникина Ю. В. Терминологическая лексика в общезыковой системе. Самара, 2003.
38. Суперанская А. В., Подольская Н. В., Васильева Н. В. Общая терминология: Терминологическая деятельность. Москва, 2005.
39. Суперанская А. В. Термиотворчество / А. Суперанская // Общая терминология: вопросы теории [под ред. Т. Л. Канделаки]. Москва, 2003.
40. Татарин В. А. Теория терминоведения. Москва, 1996.
41. Фролова О. Словообразование в терминологической лексике современного китайского языка. Москва, 2011.
42. Хаматова А. А. Словообразование современного китайского языка. Владивосток, 1988.
43. Хаютин А. Д. Термин, терминология, номенклатура. Самарканд, 1972.
44. Худолій А. О. Функціональні зміни у мові американської публіцистики кінця ХХ – початку ХХІ століття. Монографія. Острог, 2006.
45. Шанский М. М. Лексикология современного русского языка.: Пособие для студентов пед. институтов. Москва, 1972.
46. Шелов, С. Д. Опыт построения терминологической теории: значение и определение терминов. Москва, 1995.
47. Шелов С. Д. Терминология, профессиональная лексика и профессионализмы. Москва, 1984.
48. Шепотило О. Як збільшити та диверсифікувати український експорт до Китаю? Аналіз та рекомендації. Звіт на 2017-2021 роки. / О. Шепотило, П. Яворський, М. Хорунжа, С. Таран, О. Ніколаєва, О. Гаманюк. Центр аналітики зовнішньої торгівлі Trade+, Київська школа економіки на виконання Експортної стратегії України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=4a8aebf5-b372-42b2-8b05-2f883e7a3edd>.
49. Saaler S. Pan-Asianism in Modern Japanese History: A Preliminary Framework. Tokyo, 2002.
50. 周有光。汉字改革概论。 – 北京，1964。

- 52.英汉双解证券词典。An english-chinese dictionary of securities. – 北京，2003。
- 53.英汉证券与金融工程词典/陈胜权/圣才主编. – 北京, 2003。
- 54.述展我国的学研究。/名工作。 25-27。 北京，2007 年